

RAŠYTOJAI, KNYGOS, SKAITYTOJAI

Žvelgiant į tris praėjusių metų autorius

ANDRIUS BALTNIS

1. Kas yra krikščioniškas rašytojas?

Nėra aptarties, kuri pasakytų viską apie tai, kas yra rašytojas. Bet rašymas visada yra reagavimas į ką nors: į aplinką, į tautą, į kultūrą, į religiją, į žmogų ar į Dievą. Jei šiandien dažnai kalbama apie krikščioniškąją literatūrą ar filosofiją, tai tokios kalbos yra tik patogios ir niekas daugiau. Jei kas manytų, kad yra kokia nors ypatinga mokykla ar srovė, kurią galima vadinti krikščioniškąją literatūra ar filosofija, tai jis klystų nuo pat pradžių. Krikščionybė kaip religija nėra sukūrusi jokios literatūrinės ar filosofinės mokyklos ar srovės, ir tai iš viso nėra jos tikslas. Tiksliau todėl yra, kalbant apie krikščionišką literatūrą ar filosofiją, galvoti apie rašytojus ir filosofus, kurie kartu yra krikščionys. Arba ant- raip — apie krikščionis, kurie kartu yra ir rašytojai ar filosofai.

Kas tuo atveju yra krikščioniškas rašytojas? Tai yra žmogus, kuris rašo taip, tarsi krikščionybė būtų dalis jo žmogiškosios prigimties, sudarytų jo esmę, ir kuris tuo būdu žvelgia, reaguoja į gyvenimą, į pasaulį ar Dievą, išeidamas iš savo prigimties giliausios esmės. Vienintelis klausimas čia yra, ar krikščionis rašytojas ar filosofas, išeidamas iš savo prigimties, gali sukurti meninę tikrovę ar atskleisti filosofinę tiesą. Jei jis tai gali ir jo veikalai tai liudija, tai visos diskusijos šiuo klausimu yra bereikalingos.

2. Šių metų žymiausias knygos

Nenorime mes čia gilintis į grožinės literatūros kūrybą, tai būtų plačios studijos reikalas. Čia norime tik sustoti prie vienos srities veikalų, pasirodžiusių šiais metais. Tarp jų yra: A. Maceinos — "Niekšybės paslaptis", J. Girniaus — "Žmogus be Dievo" ir Stasio Ylos — "Dievas sutemose" ir maldynas "Tiktu Dievą".

Visi šie veikalai liečia žmogaus santykį su Dievu, bet kiekvienas autorius skirtingai žvelgia į žmogaus egzistenciją: Maceina nagrinėja žmogaus egzistenciją istorijos teologijos žvilgiu, Girnius — filosofijos žvilgiu, o Yla daugiau domisi žmo-

gaus egzistencijos psichologiniais motyvais, gi pirmieji du žvelgia į žmogaus dvasios gelmes, išskirdami viršum bet kokios psichologinės motyvacijos. Pradėsime "Niekšybės paslaptimi".

Maceinos "Niekšybės paslaptis" mus nuveda į antgamtinę sritį, kur negalima tarti paskutinio žodžio, nes šią sritį dengia paslaptis. Pagrindinis veikėjas "Niekšybės paslapyje" yra antikristas, kuris turi bendrą plotmę su velniu. Veikale parodyta antikristo kova su Kristumi, kuri reiškiasi visose gyvenimo plotmėse ir sudaro blogio paslaptį. Antikristo veikimas čia iškeltas taip ryškiai ir taip įtikinančiai, kad daugeliui sukelia nusistebėjimą ir net abejonų.

Nors modernusis žmogus dažnai mėgsta kalbėti apie demonus ir "demoniškas jėgas", tačiau jo intelektualinis taktas neleidžia šių "demoniškų jėgų" nešėją pripažinti būtimi ar asmeniu, kuris griaua net pačią būtį. Tuo suabejoja ir dr. Pr. Gaida, kuris, recenzuodamas "Niekšybės paslaptį" sako, kad velnias negali būties griauti, nes jis pats yra būtis (Tėviškės Žiburiai, 1964. 8. 20 — Nr. 34). Tačiau reikia pasakyti, kad Maceina, tvirtindamas, jog velnias — antikristas yra ne tik Dievo priešininkas, bet ir pačios būties, kad antikristo karalystė yra nebūties išsiskleidimas istorijos plotuose (197 ps.), yra giliausiai suvokęs blogio prigimtį ir jo reiškę — velnio esmę.

Šiuo tvirtinimu Maceina pa-

Agostino di Duccio Madona ir kūdikis (detalės)

Agostino di Duccio yra penkioliktosios amžiaus italų skulptorius, priklausantis florencijos mokyklai, miręs 1480 m. Didžiąją dalį savo gyvenimo jis praleido ne pačioje Florencijoje, tuo pačiu šio meno miesto įtaka ir jo stilių praplėsdamas šiaurinėje Italijoje ir Umbrijoje. Pats skulptorius, nors ir nebūdamas laisvas nuo tuo metu Florencijoje vyravusios meno raidos, vis dėlto sukūrė gana savitą manierizmą, tokį individualų, kad niekas vėliau juo pasekti ir nebandė.

Algirdas Kurauskas

Vilniaus kalėdinis motyvas

rodo, kad velnio bausmė yra metafizinė: ši siaubingoji būtis yra ant nebūties ribos, ji yra, bet savo buvimą ji ima iš nebūties. Ji yra tik tiek, kad parodytų, kiek be galo "mažai" esmėje: neapkęsti savęs, neapkęsti kitų, neapkęsti gyvenimo, neapkęsti viso, kas yra. Tokia yra velnio prigimtis: norėti, kad nieko nebūtų.

Suveddamas blogį į antikristą — velnią, Maceina yra pasiekęs blogio problemos sprendimo metafizinę gelmę ir savo "Niekšybės paslaptimi" jis įsijungia į pasaulinės reikšmės filosofų eiles. Nauja rimtis dvelkia iš šios knygos ir mums nušviečia šių dienų tikrovę tokiais spal-

vomis, kurios suneramina ir sukrečia mus iki sielos gelmių. Žmogaus sielos gelmes, negaivinamas Nelygstančios Būties, nagrinėja J. Girnius savo knygoje — "Žmogus be Dievo". Iš šios knygos matyti, į kokią tragišką padėtį patenka žmogus, nepaneigęs savo būties pagrindą ir atsidūręs situacijoje, kurioje jis nežino, į ką jam reikia tikėti ir ką jis turi suprasti. Iš vienos pusės žmogus kovoja šių dienų tikrovę tokiais spal-

vo, kurios suneramina ir sukrečia mus iki sielos gelmių. Žmogaus sielos gelmes, negaivinamas Nelygstančios Būties, nagrinėja J. Girnius savo knygoje — "Žmogus be Dievo". Iš šios knygos matyti, į kokią tragišką padėtį patenka žmogus, nepaneigęs savo būties pagrindą ir atsidūręs situacijoje, kurioje jis nežino, į ką jam reikia tikėti ir ką jis turi suprasti. Iš vienos pusės žmogus kovoja šių dienų tikrovę tokiais spal-

(Nukelta į 2 pusl.)

MĄSTYMAI ŠALIA PARODŲ

Apie tai, ką mes vejamės, vis pavėluodami

STASYS GOŠTAUTAS

Įmdamas popieriaus lapą, galvoju rašyti apie mūsų meną ir jo dalyvavimą pasaulinio meno raidoj. Ką jis reiškia mums? Ir ką jis reiškia pasauliui? Būtų labai lengva atsakyti, kad mums jis reiškia labai daug, beveik viską, ir pasauliui jis reiškia labai mažai, beveik nieko.

Tiesa, yra piešiami paveikslai, daromos skulptūros, ruošiamos parodos ir rašomos kritikos, bet kas yra menas, kurio

vardu tiek daug nemenišku dalykų tenka girdėti?

Aš nežinau, kas yra menas, taip kaip poeta nežino, kas yra poezija. Kasdien yra bandoma rasti meno ir poezijos definicijas ir tūkstančiai veikalų bando išaiškinti, kas intuityviai yra aišku... Išgirdus Niliūną, ar Radauską, ar net Mackų, darosi daug aiškiau, kas yra poezija, negu paskaičius kritikų komentarus apie jų poeziją. Panašiai ir su menu: yra daug aiškiau suprasti, kas yra menas arba ne menas, pažūrėjus, kad ir į mūsų dailininkų darbus, negu paskaičius apie juos ar išgirdus jų pačių žodį. Tiesa, paskaičius Van Gogho, ar Cezanne'o, ar Čiurlionio laiškus, jie pasidaro prieinamesni, intymesni, suprantam geriau jų kovą ir siekimus, nors jų menas vis vien pasilieka paslaptis. Užtai jie ir yra amžini. Tik paslaptis yra intriguojanti. Kas jau aišku, nusibosta. Todėl man atrodo, kad yra daug svarbiau pamąstyti, kaip priėti prie meno ir palikti žiūrovą jo asmeniškai "nustebimui" negu nekonsekventiškai bandyti aptarti vieno ar kito dailininko parodą. Jeigu knyga yra tam, kad ją skaitytum, tai dailė yra tam, kad ją žiūrėtum. Ir jeigu toje knygoje, ar paveiksle, ar bendrai meno kūrinyje neįsikūnija kūrėjo reakcija, tai tas rašytojas, tas dailininkas gali save skaityti žlugusiu. Tas "nustebimas" gali ateiti pavėluotai, bet šiandien jo jau nereikia laukti šimtmečiais.

Mes dar galvojam, kad menas (turiu minty dailę) yra maždaug gerai padarytas dailtas, prie kurio reikia priėti su fotografine akimi, pridendant dar mūsų jausmų bei sentimentų. Toks priėjimas prie meno būtų panašus į vokiškų šlagerių pasiklausymą prie patefono. Aš manau, kad mes visai kitaip klausome, sakysim, Bachą.

Menas, jeigu jis ko vertas, turi daug didesnės reikšmės negu spalvų sudėjimas ar nesudėjimas, linijų ir formų kompozicija ar disharmonija, piešinys su klaidom, ar be klaidų, ir t.t. Taip kaip literatūra ar muzika, taip ir menas turi daug didesnės reikšmės, gyvybinės reikšmės, tragiškos reikšmės. Mes dažnai sakom, kad menas yra žaismas. Tai yra tiesa. Bet žaismas su mirtimi. Nes menas yra amžinas konfliktas tarp žmogaus ir pasaulio. Ir be konflikto nebūtų ir meno.

Konfliktas ir reakcija yra priešingi prisitaikymui, kuris visados pavėluoja ir yra nekūrybingas. Mūsų mene yra daugiau prisitaikymo prie epochos (kaip mūsų dailininkai sako: "Reikia gyventi su laiku"), negu ieškojimo konfliktų. Mes vis dar gyvenam toj stadijoj, kur norim pasivyti kas yra daroma aplink mus. Ir kol mes pasivejam, vis ateinam pavėluotai. Pvz., kol mes dar vis vejamės abstraktą, aplink mus jau vystosi kitos reakcijos... Tai anaipol nereikia, kad jau šiandien nebegalima kurti abstrakčiai. Ne stilius daro meną. Iš tikrųjų ne laikas išreiškia dailininko kūrybą, bet dailininkas turi būti to laiko kū-

(Nukelta į 2 pusl.)

Kertinė Parastė

RAMYBĖ IR NERIMAS

Kalėdų naktį, kai gimė Kristus, angelai dangiškais balsais giedoja apie Dievo garbę ir skelbė žemėje ramybę geros valios žmonėms. Kokia garbė Dievui aukštybėse ir kokia tenai šviesa, mes negalime nei akimis pamatyti, nei ausimis išgirsti, nei protu suvokti. O žemėje ramybės visai žmonijai, kaip liudija visa istorija, nebuvo anuomet, nėra nė šiandien. Žmonija buvo varginama karų ir visokių persekiojimų. Ir po daugelio šimtų metų su nuostaba galime klausyti, kokią ramybę skelbė angelai ir kokią taiką turi atnešti Kristus gimimas, nes pasiilgtos ramybės aplinkui nematome.

Iš tikrųjų, geresnės valios žmonių už Mariją ir Juozapą anuomet visoje žemėje nebuvo. O ramybės, kokios visais pasaulis buvo ir yra išsiilgęs, Kristus gimimas jiems neatnešė. Kaip tik priešingai, po šventos nakties, neilgai trukus, reikėjo jiems skubiai bėgti į nežinomą žemę — Egiptą. Erodas tykojo pagauti ir nužudyti kūdikį, kurį juodu labai mylėjo. Zinia, Egipte poilsio ir ramybės šventoji šeima taigai neatrado. Jie buvo tremtiniai, be giminių ir be pažįstamų.

Kaip geros valios žmonės yra persekiojami ir neturi gyvenime ramybės, rodo visas paties Kristaus viešas gyvenimas, nors Jis nuo užgimimo iki mirties ieškojo savo Tėvo valios įvykdymo. Taigi geresnės ir šventesnės valios už Kristaus valią negali būti nei danguje, nei žemėje. Kaip tik dėl to Jis ir negalėjo turėti ramybės. Visa žmonija su savo Kūrėju buvo dideliame konflikte, kurio spręsti į šį pasaulį atėjo Kristus. Reikėjo sutaikyti Dievą su žmogumi. Die-

vas yra amžinas ir nepakeičiamas. Reikia todėl pasikeisti žmogui ir prisitaikyti prie Dievo reikalavimų. Kristus mokslas turėjo viską apversti aukštyn kojom. Pagoniškas pasaulis savo priešams kurstė kerštą, o Jis mokė, kad savo priešus reikia mylėti ir jiems gera linkėti. Beturčiai, vergai, pažemintieji buvo laikomi ir beverčiais žmonėmis, o Jis juos aukštino. Neratringuosius ir persekiojamus už teisybę apšaukė palaimintais ir sakė, kad jų bus dangaus karalystė. Jis viską grieždė iš pagrindų, viską, kas tik buvo priešinga Dievo valiai.

Kristaus gyvenimas tikrai audringas ir ne poilsui skirtas. Jeruzalės šventovėje, kur prieš šventes susidarydavo visas turgus, padarė tokį triukšmą, kokio dar niekas tenai nebuvo matęs. Jis pradėjo muštis su pirkėjais ir pardavėjais. Išvartė jų stalus, išbarstė pinigus, išbaidė karvelius, paleido avis. Ir kam tas triukšmas, kam ta neramybė ir nesantaika? Vis dėl to pačios Tėvo valios įvykdymo, nes Jis buvo geros valios žmogus, šventos valios Dievas.

Jis negalėjo tylėti ir būti ramus, kai pariziečiai aptukusiais veidais nuduodavo šventumą, kai Rašto žinovai tiesos nematė ir jos nieškojo. Jis juos išvadino gyvačių lizdais ir pabaltintais grabais. Gi šitai buvo kur kas daugiau, negu šventovėje pardavėjams ir pirkėjams virve smogti per galvą. Jis visą tautą sujudino ir padalino — vieni ėjo prieš Jį, kiti už Jį. Ir priėjo prie to, kad savo viešąjį gyvenimą turėjo baigti didžiausiam išniekinime, kančiose ir mirtimi ant kryžiaus. O gimimo dieną džiaugsmingai dangaus angelai

(Nukelta į 2 pusl.)

A. Kurauskas Šventoji Naktis Kauno senamiestyje (Iš Terros leidinio)

Šiame numery:

- Ramybė ir nerimas.
- Rašytojai, knygos, skaitytojai.
- Mąstymai šalia parodų.
- Ar Prūsų šauklys nueis nuo scenos?
- Nijolės Jankutės novelė.
- Kazio Bradūno eilėraščiai.
- Prancūzų teatro raida.
- Nauji leidiniai.
- Kultūrinė kronika.
- Moterų gyvenimas.

RAŠYTOJAI, KNYGOS, SKAITYTOJAI

(Atkelta iš 1 psl.)

už Dievą visa savo prigimtini — protu ir tikėjimu, iš antros — prieš Dievą taip pat visu savo protu ir tikėjimu. Arba turime priimti Dievą protu ir tikėjimu, arba taip pat absoliučiai jį atmesti. Žmogus, atmetęs Dievą, atsiduria fatališkoje savo laisvės ir egzistencijos kryžkelėje. Šią fatališką žmogaus be Dievo situaciją dr. J. Girnius ir nagrinėja savo kapitaliniame veikalė.

Čia autorius, analizuodamas žmogaus be Dievo egzistenciją, parodo, kad ši egzistencija yra tuščia ir vieniša, kad veltui nu-eina visos pastangos ir mėginimai šią tuštumą koku nors būdu įprasminti. Jei Dievas yra meilė, tai žmogaus, Dievą paneigusio, gyvenimas yra meilės nebuvimas ir absoliutinė nevil-tis. Sartres ir jo sekėjų veikala-ai yra pilni visokios rūšies pragary. Ir nors šie pragarai yra tik literatūrinės vaizdavimo prie-monės, tačiau žmonės, kurie šiam literatūriniam pragare veikia, turi visus autentiškus pragaro bruožus: visur viešpa-tauja kažkoks beribis nuobodulys, viskas panerta į beprasmiškumo gelmes, žmonės ir daiktai yra už pavargęs metafizinis žuovylus. Pastebimas džiaugimas-šis šia padėtimi, žmogus džiaugiasi savo beviltiškumu ir be-prasmiškumu, mato jį labai aštri-ai ir nieko iš gyvenimo nesiti-ki.

Žmogus be Dievo įsitikina, kad niekas tikrumoje neegzistuoja, kad visa, kas egzistuoja, nėra egzistencijos verta, visa be-prasmiška. Dr. Girnius mums šia me veikale atskleidžia įtikinan-čai ir pagrįstai, kokias yra toji ašis, apie kurią žmogaus be Dievo egzistencija sukasi, ir į ko-kias neaprepiamas beprasmiškumo gelmes jis skęsta. Kartu filosofo žvilgio gilumu jis yra atrėmęs žymiausių ateistinių fi-losofų teigimus ir dalykiškai įro-dęs, kad žmogaus egzistencija gali būti įprasminta tik tada, kai ji atremiama į Nelygstamą Būtį. Jo įrodymus kiekvienas yra priverstas imti rimtai ir jo knyga šia prasme įsirikuoja į žymiausių šios rūšies veikalų eilę.

J. Girniaus "Žmogų be Die-

vo" reikšmingai papildė Stasio Ylos naujai parašytoji knyga — "Dievas Sutemose", kur au-torius giliai psichologiškai įvel-gia žymių Lietuvos vyrų reli-ginius lūžius. Iš šio veikalio ma-tyti, kad ateistinės srovės, ypač iš Rytų, veikė stipriai Lietuvos gyvenimą ir sukėlė gilių religi-nių krizių kadais studijuojančio jaunimo gretose, kurios lėmė ne tik tų žmonių asmeninį liki-mą, bet darė didelę įtaką visai kultūrai ir Lietuvos gyvenimui. Dauguma iš šių religinių krizių vėliau išsivadavo, ieškodami Dievo, Jį rasdami ir stiprėda-mi tikėjime.

Religinė tiesa priklauso prie tų tiesų, kuri negali būti pasi-savinama iš karto, bet reika-lauja nuolatinio savęs perkeitimo. Tai reiškia, kad turime pa-versti j praktiką tą tiesą, ku-rią jau esame įvelgę. Reikia atsiskleisti, būti atviram ir at-siduoti toms tiesoms ir jėgoms, kurios mus traukia aukštyn. **Dievo ieškotojo vienintelis tik-rasis santykis su uždaviniu, ku-rį sau yra pastatęs, yra malda.** Šia prasme labai vertingas yra kun. prof. St. Ylos naujasis maldynas — "Tikiu Dievą", ku-riame yra surinktos maldos, at-tinkančios žmogaus dvasios reli-ginę prigimtį. Malda yra širdies kalba, sielos kvėpavimas, kuris iš jos veržiasi, atsiduo-dant mąstymui. Jos esminiai bruožai tokie: "Aš esu niekas ir nežinau nieko, kaip tiktai, kad esu pilnas rūpesčių, vargų, pilnas nežinojimo, nesupratimo ir lūdesio, kuris spaudžia širdį. Bet aš vidurniai veržiuosi į vis aukštesnį ir tyresnį dvasingu-mo idealą: noriu gėrio, kurio nepažįstu, ilgiuosi ir vilčiuosi, meldžiu, atsiveriu, atsiduo-du Dievui, kurio žadinantį įkvėpi-mą jaučiu širdies gilumoje, no-riu šviesos, jos šaukiu, žinau, kad savo slėpiningoje gilmėje ji yra Gyvenimas ir Meilė. Pasiti-kiu, kad Ji man atsakys, ir aš jau iš anksto sutinku su visu, ko ji iš manęs reikalauja".

Atsisakyti nuo tokios maldos, reikštų atsisakyti nuo Dievo ir Jo ieškojimo. Neužtenka tik apie maldą svajoti, neužtenka tik te-oretiškai ją pripažinti: reikia tam tikru momentu, susitelkiant savyje, pajusti ją visa savo dva-

sią, pajusti ir pergyventi ją kaip tikrovę iki pačių jos gelmių. Ji neturi būti tik mintis ar jaus-mas, bet turi virsti ir darbas, kurie reiškia, kad žmogus visais savo žingsniais turi būti nukryp-ęs į gerį ir jį vykdyti savo gy-venime. Kun. Ylos maldynas — "Tikiu Dievą" atitinka visiems

Donatello Madonos su kūdiku detalė

siems esminiams maldos bruo-žams ir rodo kelią į tobulumą.

3. Skaitytojo santykis su knyga

Knyga, rašytas žodis, turi nuostabią jėgą. Ji gali lemti tiek atskiro žmogaus, tiek tau-tų likimą. Dėl knygose išreikš-tų minčių yra tekėjusios krau-žų srovės ir žmonės eję ant lau-žų. Knygos yra fizinės ir dvasi-nės energijos nešėjos ir žadin-tojos ir jų sukelti dvasios ban-gavimai gali skleistis be galo ir angti savo jėga, grožiu ir reikšmingumu. Atrasti ir pasa-kyti tinkamu momentu reikalin-gus žodžius yra išmintingų, stip-rių ir atsakomybę jaučiančių as-menybių privilegija ir pareiga. Mūsų apžvelgtos knygos kaip tik yra pasirodžiusios tinkamu laiku, kada blogis grėsmingai plėčiasi pasatly ir žmonija be Dievo skaičius nuolat auga.

Todėl skaitytojas su didele pagarba turi atidaryti knygynų duris, tarsi eidamas į šventovę, kad pajustų daug šilumos ir ty-lios dvasios šviesos iš nusipirk-tojos knygos. Daugeliui skaityto-jų knygos yra buvusios paly-dovės išgaščio ir nusivylimo va-landomis, ramintojos nelaimėse. Todėl M. Scheeler sako: "Kny-gos yra tavo geriausiai ir ty-liausiai draugai. Ieškok drau-gų, bet jei gyvenime jų neran-di tokių idealių, kokių norėtumei, ieškok jų knygose".

Bet to dar neužtenka, kad esi knyga išsigijęs ir parsinešęs į namus, ji nėra tik daiktas, ku-ri puošia tavo knygų spintą. Knygą turime skaityti. Ir rei-kia mokėti ją skaityti.

Donatello Madona su kūdiku. Donatello — italas skulptorius, vienas iš penkiolikto amžiaus Florencijos mokyklos atstovų, idomi-ai pasinešęs realistine kryptimi (1386—1466).

Okupanto kirvis prie lietuviškos kultūros šaknų

• IŠ LIETUVIŲ KULTŪROS ISTORIJOS. IV. (Lietuvos TSR Mokslų Akademijs. Istorijos Institutas) Vilnius, Leidykla "Mintis" 1964, 296 psl. Kaina Bb. 1.91. Tiražas 1,000 egz.

Šio naujojo tomo pradžioje pažymėta, kad šis 4-sis tomas yra paskutinis — "baigiamas", nes "išryškėjo šio serijinio leidinio klaidos ir trūkumai, todėl jis daugiau nebus leidžia-mas". Kokios buvo šio, mūsų nuomone, bene geriausio pavergto Lietuvos leidinio "klaidos ir trūkumai", nesakoma. Atrodo, kad partijai nepatiko savosios lietuviškosios kultūros ir jos tradicijų kėlimas. Tai juk ko-munistai paprastai vadina "fe-odalines praeities idealizavimu". Lengva pastebėti tokių priekaiš-tų įtakoję padarytą naują me-džiagos suskirstymą. Jo pirmo-ji didesnė dalis pavadinta "So-cialistinės kultūros klausimai"

— čia plačiausiai aprašoma ta-riamoji kolchozininkų buities pažanga ir pan. Į antrąją dalį, pavadintą "Klasinės visuomenės buitės ir kultūros klausimai" sugrūsta visa eilė vertingų stu-dijų, medžiagą pateikiant labai suglaustoję formoje: rašoma apie senosios Lietuvos bitinin-kystę, prekybą kaime ir viduri-nės mokyklos XVIII amž., ver-pimo būdus, arimo įrankius, Vilniaus miesto medinius pa-status ir jo gyventojų apavą XIII—XIV amž.; Volkaitė — Ku-likauskienė aprašo IX—XII amž. Lietuvoje rastus kalavi-nus, sužymėdama jų net 82, o E. Laucevičius pateikia iš ar-chyvų surinktą visai naują me-džiagą apie 36 Kauno miesto auksakalius ir jų darbus iš XV—XVIII amž. ir atskirai apie Lietuvos popieriaus dirbtuvių XVI—XVIII amž. vandenžen-kius.

V. Rim.

Mąstymai šalia parodų

(Atkelta iš 1 psl.)

aplink mus, filosofijos, literatū-roj, gyvenimo kataklizme, nes negalime kurti tik su atmini-mais. Mes negalim kurti stovė-dami už istorijos durų. Meno at-sakymas gal bus skirtingas ne-gu teologo, ar filosofo, ar poeto, bet jie visi tam tikra prasme ieško to paties, nors ir su skir-tingu rezultatu.

Aš šia nemanau atsakyti į vi-sus keliamus klausimus, jeigu tai iš viso būtų įmanoma, bet tik noriu pristatyti meną bičiulį prie parodos slenksčio ir palik-ti jį ten viena su savo pažiūro-mis. Aš gi pats toliau nemoku jausti už kitus.

Reikia apsižiūrėti, kas darosi

DR. A. GARUNAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
2737 West 71st Street
VAL: kasdien nuo 6-8 val. vakar.
Šeštad. nuo 10 iki 12 valandos
Trečiadieniais uždaryta.
*Išgytūs priima pagal susitarim.

Ofiso tel. PR 8-2220
Namų — rez. Prospect 8-9081
DR. JANINA JAKSEVIČIUS
JOKIA
GYDYTOJA IR CHIRURGĖ
VAIKŲ LIGOS
2556 West 63rd Street
Pirmad., antrad., ketvirt. ir penkt. nuo 11 iki 1 v. ir nuo 4 iki 7 v. v. Šeštad. nuo 1 iki 4 val.

Tel. ofiso PO 7-6000, rez. GA 2-7277
DR. A. JENKINS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
8244 West 63rd Street
Val: kasdien nuo 1-4 p. p. ir 6 iki 8 val. Trečiad. ir šešt. uždaryta

P. ŠILEIKIS, D. P.
Ortopedas, Protėzinis
Aparatų-Protezė, Med. ban-džai, Spec. pagalba kojom (Arch Supports) ir t. t.
ORTHOPEDIJOS TECHNIKOS LAB
Val. 9-4 ir 6-8. Šeštad. 9-1
2850 W. 63rd St., Chicago 29, IU
Tel. PROspect 6-5084

Tel. GROvehill 6-1595
DR. ALDONA JUŠKA
AKIŲ LIGŲ SPECIALISTĖ
PRITAIKO AKINTUS
2422 West Marquette Road
Valandos: 9-12 ir 7-9 v. v. pagal susitarimą. Išgytūs trečiadieniais uždaryta.

Ofiso tel. PR 6-1795, Res. TR 2-0287
DR. ALG. KAVALIŪNAS
VIDAUS IR KRAUJO LIGOS
2590 West 51st Street
Oakley 66-4601 Arts
Pirm. antr. ketvirt. ir penkt. nu 2-4 ir 5-9 ir pagal susitarimą.

Ofiso ir buto tel. OLYmpic 2-188
DR. F. V. KAUNAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
1407 So. 49th Court, Cicero
Kasdien 10-12 ir 4-7. Treč. ir šešt. tad., tik susitarus.

Tel. RELiance 5-1811
DR. WALTER J. KIRSTUK
(Lietuvis gydytojas)
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
3925 West 59th Street
Val: Pirmad., antrad., ketvirtad. ir penktad. nuo 12-4 p. p., 6:30-9:30 val. vak. Šeštad. 13-4 val., trečiad. uždaryta.

Tel. ofiso ir buto OLYmpic 2-1159
DR. P. KISIELIUS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
4938 W. 15th Street, Cicero
Kasdien 1-3 val. ir 6-8 val. vak. Išgytūs trečiadieniais. Šeštadieniais 12 iki 4 popiet.

DR. IRENA KURAS
GYDYTOJA IR CHIRURGĖ
KODIKIŲ IR VAIKU LIGŲ SPECIALISTĖ
MEDICAL BUILDING
7156 South Western Avenue
Pirmad., antrad., ketv. ir penktad. nuo 11 val. iki 1 val. p. p. ir nuo 6 v. — 8 val. vakar. Trečiad. nuo 11 val. ryto. — 1 v. p. p. Šeštad. 11 val. ryto iki 3 val. p. p.
Ofiso tel. RE 7-1168.
Res. tel. 239-2919.

DR. MARIJA LINAS
AKUSERIJA IR MOTERŲ LIGOS
2817 West 71st Street
Telefonas HEEmlock 6-3545
(OFISO IR REZID.)
Valandos pagal susitarimą

Ofiso HE 4-1818, Rez. PR 6-9801
DR. J. MEŠKAUSKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Specialybė — vidaus ligos
2454 West 71st Street
(71-os ir Campbell Ave. kampas)
Val: kasdien 9-11 ryto ir 4-8 v. v. Šeštad. 9 v. r. — 2 p. p.
Trečiadieniais uždaryta

DR. JULIA MONSTAVIČIUS
GYDYTOJA IR CHIRURGĖ
VIDAUS LIGOS
10748 S. Michigan, Chicago 28, IU.
Telef. ofiso: PULLman 6-6766
Namų: BEVERly 6-3946
Pirm. val: kasdien 6-8 v. v. šešt. 1-3 p. p. ir treč. uždaryta.

Tel. CE 6-0720 arba 283-4600
DR. C. K. PAULIS
DIAGNOSTIKA IR VIDAUS LIGOS
Monroe Building, Suite 709
104 South Michigan Avenue
Valandos susitarus telefonu

Tel. ofiso PR 6-7800; Namų 925-7697
DR. A. PUSTELNIKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
SPEC. VIDAUS LIGOS
5159 South Damen Avenue
Valandos: 1-9 p. p.
Išgytūs trečiadieniais
Šeštadieniais 12-5 v. v.

Tel. ofiso PR 6-6446, rez. HE 4-8164
DR. F. C. WINSKUNAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
3107 West 71st Street
Val: 2 iki 4 v. p. p. ir 7 iki 8 v. v. Treč. ir šeštad. pagal sutartį

Tel. PROspect 6-9460
DR. ONA VAŠKEVIČIUS
(VASKAS)
GYDYTOJA IR CHIRURGĖ
6248 So. Kedzie Avenue
Ofiso val. kasdien: 2-4; 6-8. Šeštad. nuo 2 iki 4 v. Treč. ir sekmd. tik skubiais atvejais ir susitarus.

Tel. ofiso PR 6-6446, rez. HE 4-8164
DR. F. C. WINSKUNAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
3107 West 71st Street
Val: 2 iki 4 v. p. p. ir 7 iki 8 v. v. Treč. ir šeštad. pagal sutartį

Tel. ofiso CA 6-0257, rez. PR 6-6059
Rez. 6600 So. Artesian Avenue
Val. 11 v. ryto iki 2 v. p. p. 6-7 v. v.

Perskaite "Draugą", duo-kite jį kitiems pasiskaityti

RAMYBĖ IR NERIMAS

(Atkelta iš 1 psl.)

skelbė ramybę geros valios žmonėms.

O vis dėlto yra dieviška ramybė, bet ji nereikiška sielos neveiklumo ar kokios nirvanos, kurioje žmogus būtų savimi apsisavęs ir pasitenkęs. Kataiki Bažnyčios mokslu, Kristus turėjo viduje dievišką ramybę ir buvo neapsakomai laimingas savo sielos gilmėse net ir tada, kai Jis kentėjo didžiausias kančias. Mat, Dievybės regėjimas Jo sielai nešė ramybę ir begalinę laimę, kur-jos jokie šio gyvenimo skausmai negali sunaikinti.

Kaip Kristaus taip ir atpirk-to žmogaus gyvenime yra ga-limybė sutaikyti du kontras-tus — laimę ir kentėjimą, kū-rybiškai triukšmingą veikimą ir tylią ramybę. Žinoma, niekas nėra laisvas nuo vargų ir kentėjimų. Bet kai krikščio-niui atskleidžia naująja švie-sa skausmo prasmę, tada jo sieloje geros valios keliu išsi-lieja vidinė ramybė. Tada su šv. Povilu jis gali sakyti: "Nes aš laikaus tos nuomonės, kad šio laiko kentėjimai negali ly-gintis su būsimąja garbe, ku-ri bus mummyse apreikišta. Nes sutvėrimas su išsiilgimu lau-kia Dievo vaikų garbės apreik-šimo" (Rom. 8, 18—19).

Krikščionybė su Kalėdų nak-ties angelų giesme neperša ne-veiklios ramybės. Jos mokslo sekėjai neturi būti letargo ra-mybėje. Visas jos mokslas, at-neštas iš amžinybės, mato, kaip trumpas yra žmogaus gy-venimas ir kaip jis yra skirtas pasiruošimui į amžinybę. Visi gyvenimo momentai brangūs yra todėl, kad jie yra tik vie-ną kartą ir niekad daugiau ne-pasikartos. Todėl žmogaus kū-ryba turi atrasti tų momentų prasmę ir įvertinti jų slinkti. Ir kiekvieną tikrą krikščionį galima būtų pavadinti kūrėju, nes jis kuria savo aplinkoje naują gyvenimą.

Kai kūrybingos sielos pa-prastai yra labai neramos, tai savo gilmėse vis dėlto jos tu-rėtų atrasti didžią ramybę, jei turi gerą valią. Mes atrandame pasaulį ir save su ydomis, kan-čiomis, karais, persekiojimais, neteisybėmis. Visų tų apraiškų prasmės suradimas ir išspren-dimas, atseit, gyvenimo klau-simo atsakymas turėtų teikti vidinę taiką bei ramybę. O kū-rybiškas sielos nerimas yra, man regis, jos reakcija į nera-mią aplinką. Reikalingas toks nerimas, kuris krikščiony-bje laiko kentėjimai negali ly-gintis su būsimąja garbe, ku-ri bus mummyse apreikišta. Nes sutvėrimas su išsiilgimu lau-kia Dievo vaikų garbės apreik-šimo" (Rom. 8, 18—19).

V. Rim.

AR PRŪSŲ ŠAUKLYS NUĖIS NUO SCENOS?

Kodėl sukilimo ir suskilimo nebuvo Donelaičio atveju?

Jubiliejinė šių metų nuotai-koj prasivėrė daugelio lūpos Do-nelaičio raštų grožiui. Bet jo asmuo atsidūrė kontroversijoj. Kas gi jis buvo: revoliucininkas, progresistas ar liberalas, pasi-nešęs į deizmą bei panteizmą?

Donelaitis neabejotinai buvo temperamentingas ir reaktyvus žmogus. Apie tai buvom prisimi-ninę šiose skiltyse (Nr. 139). Bet toli gražu ne socialinis re-voliucininkas ir juo labiau ne religinis liberalas. Donelaičio reaktyvumas kaip lietuvių, mo-ralisto ir religininko daugiau primena konservatyvų rezista-vimą naujovėms ir negerovėms, ypač neteisėbei, skriaudai, ku-ri išaugo su Prūsų kolonizavimu

Kolonizacija sukūrė tą Prū-sijos lietuvių dramą, tą tautinį ir ypač moralinį lūžį, iš kurio reikėjo gelbėtis. Tai jautrino Donelaitį, ir tai skatino jį rašyti savo "Metus" kitaip, negu vi-si kiti buvo rašę prieš jį.

Kolonizacija, lūžis ir priešprieša

Prūsų kolonizaciją daug kas laiko neišvengiama pasekme to maro, kuris nušlavė apie 35% visų gyventojų, ypač paliesda-mas dvi lietuviškiausias sritis — Išručio ir Ragainės. Pirmoje žuvo apie 66,000, o antroje apie 28,000 žmonių. Liko apie 60,000 tuščių ir apleistų sody-bų. Bet maras panašiai buvo palietęs ir Lietuvą, kuri atsista-tė vis dėl to be kolonistų. Kolonizacija buvo įrankis vokiškai politikai, ir ji buvo įkvėpta pačios reformacijos. Šią mintį, jog kolonizacija yra reformaci-jos kūdikis, neseniai išskėlė per Bostono TV ugdomąją progra-mą vienas vokiečių kilmės eru-ditas. Ši mintis man pačiam ga-na nauja, bet, rodos, verta dė-mesio, ryšium su Prūsais. Įvai-rių kraštų bei sričių reforma-tai pasirodė veržliausi brautis į tuščias lietuvių sodybas. Ne-žinau, ar tai paaiškintų asme-ninį Donelaičio nusistatymą prieš reformacijos ateivius. Bet jau pirmieji pomario kolonistai iššaukė didelę reakciją iš lietu-vininkų pusės. Ši reakcija užtru-ko keletą metų, dėl to net vy-riausybė buvo priversta tolimes-nį kolonizavimą sustabdyti.

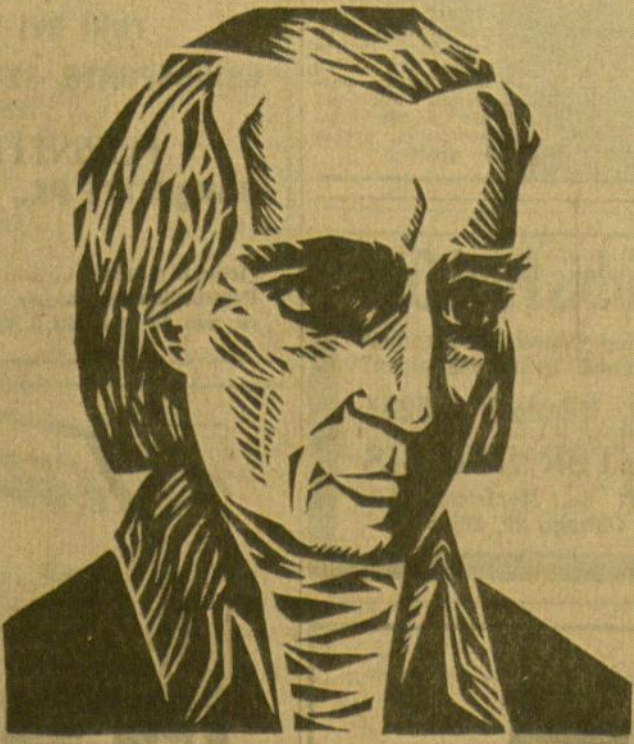
Po pirmųjų dviejų kolonistų bangų, būtent — 1711—13 ir 1721—25 metais, lietuviškose srityse jau buvo kas ketvirtas

STASYS YLA

gyventojas kolonistas. Po tre-čiosios (1736) bangos santykis pasidarė priešingas lietuvių ne-naudai. Iš 48 lietuviškųjų vals-čių kolonistų neturėjo tik sep-

Ši kolonizacija buvo visiškai nauja, nepalyginama su anks-čiau vykusiomis. Anksčiau vokie-čiai kūrėsi dvaruose ir miestuo-se, o lietuviai, likę kaimuose, su-darė vientisą masę. Vokiečiai ir lietuviai gyveno atsiskyrę, izo-liavęsi vieni nuo kitų, laikėsi sa-vų papročių ir savos kalbos.

kristijonas donelaitis

METAU

V. Kalinausko medžio raižinio motyvas Chicago Scenos darbuotojų sąjungos inscenuoto Donelaičio spektaklių programose.

tyni. Bene blogiausioj padėty atsidūrė Tolminkiemis. Iš 27 vietovių, kolonistai įsikūrė 23-se, viso 103 šeimos, gaudamos po 30—60 margų ūkius. Lietu-viams liko tik 67 ūkiai. Iš kol-onistų užimtųjų ūkių tik 19 skaitėsi prasti, o iš lietuvių 17. Žodžiu, kolonistai užgrobė kas geriausia, nustumdami lietuvius į antros klasės padėtį.

Tuo tarpu naujieji kolonistai jau įsibrovė į pačius kaimus, apsigyveno šalia ir atnešė vi-sai kitą elgseną, kalbą bei kul-tūrą. Daugelis kolonistų buvo prasišaukė, kaip ir lietuvninkai, bet, sudarydami daugumą, ne-negalvojo derintis prie vietinių. Ši kolonizacija įbrovė kraš-tan svetimą kūną ir dvasią, ar-dė, griovė buvusį stabilų, saikų

ir savitą lietuvių gyvenimą. Dėl to prasidėjo lietuvininkų lūžis bei pasimetimas, iš antros pu-sės užsispyrimas laikytis, gintis, rezistuoti. Panašus atvejis buvo šio šimtmečio pradžioj, kai Lietuvos kaimas susidūrė su nauja politine, pasaulėžiūri-ne, socialine srove. Lūžis grie-bė jaunesniuosius, o senimas ir vadai, ypač kunigai, puolėsi gintis, kovot.

Šią kovos nuotaiką matome ir pas Donelaitį. Jam rašant "Metus", lietuviai dar nebuvo palaužti. Jie dar turėjo pakan-kamai etininės ambicijos kelti galvą, bent jos nelenkti prieš naujuosius ateivius. Nors eko-nomiškai buvo apgrobti, bet mo-rališkai jautėsi ne menkesni, priešingai — netgi pranašesni už ateivius šveisterius (šveica-rus), prancūzus, zalcburgiečius, o taip pat ir vokiečius.

Vokiečiai lietuvininką per drimelį laiko. O prancūzpalaičiai, jį jį žiūrėda-mi, šypsos. Šypsos, rods, o tik mūsų šauną garbina duoną. Ir dešras rūkintas su pasimėg-lu valgo. O štai jau lašinių lietuviškų prisidėję Ir mūs aly su gvoltu jau visą sugėrė. Viežlybus lietuvininkus išpeikt nesigėdi... Kas jums liepė mus ir žmones mūsų paniektint? Ar negalėjot ten pasilikti, kur jus nuperėjo Ir varles bei rupuizes est pamokino?

Donelaitis negiria kolonistų pa-pročių ir pasisako prieš jų at-neštas naujoves. Jam svarbu iš-laikyti lietuvių savitumą kalboj, apdare, valgiuose. Jis vis pris-i-mena "senąją barzdota gadyne, kai lietuvininkės dar vokiškai nesirėdė ir dar vokiškus žodžius ištart negalėjo". Jo akimis, net "klumpės... taip jau lietuvinin-kams nešiot nepritinka", nes jas, kaip atsineštinį dalyką, var-tojo prancūzai ir šveicarai. Do-nelaitis buvo ne tik konservato-rius, bet ir rezistentas, kaip ro-do jo patarimas vienam lietuviui mokytojui Kilgiuose: "Neuž-miršti lietuvių kalbos vokiška-me krašte; taip pat jokit pau-kaukštino vokiškame krašte nepriimti".

Lietuviai kunigai ir mokyto-ja, paliesi svetimųjų aroganci-jos, užgauti ir įskaudinti, laikė tarp savęs ryšį, keitėsi laiškais, kūrėsi vieni kitų rezistencinį nusiteikimą. Į viešą kovą nėjo ir negalėjo eiti. Jei Donelaitis skaitė "Metų" ištraukas pa-rapiečiams iš sakyklos, tai ne kaip savo, o nežinomo autoriaus įspėjimus bei patarimus. Net savo artimesiems draugams

mokytojams laiškuose cituoja "Metus" tartum trečiojo as-mens kūrinį. Donelaitis šiuo sa-vo kūriniu, ypač dėl kritikos kolonistų trečioje ir ketvirtoje poemos dalyje, nebūtų galėjęs išieiti viešumon bent tuo metu, kai pats gyveno. Ar ne dėl to ir šios dvi dalys paslaptinai dingio jo originale po jo mirties?

Patriotinis Donelaičio reakti-vumas neprasivėrė plačiau, kaip Valančiaus ar Maironio. Jis liko stačiuose, tik šiek tiek prasivėręs. Ir kai prasivėrė pla-čiau 19 a. pradžioj, išleisus jo "Metus", lietuvininkai jau buvo praradę rezistencines nuotaikas. Donelaitis pasidarė mums svar-

bus tik kaip veidrodis to tragiš-ko mūsų tautos dalies likimo, kurį palietė kolonizacija. Jis juo svarbesnis dabar, kada jo žemė ir visą lietuvių tautą už-gožė nauja kolonializmo banga. Tik dabar Donelaitis tapo pil-nai suprantamas.

Moralinė rezistencija

Donelaičiui gal labiausiai rū-pėjo moralinis lietuvių atsparu-mas, akivaizdoje tų pavojų, ku-riuos atnešė "tautų sumaišy-mas". Juk jo akimis, moralinis blogis palietė pačius lietuvius kaip tik dėl to, jog "lietuvinin-kai su vokiečiais susimaišė". Ne tik su vokiečiais iš Nassau ir

TRYŠ FRAGMENTAI IŠ CIKLO „DONELAIČIO KAPAS“

Kazys Bradūnas

1.

Ten mūsų tėviškės tiklai per paukščio skrydį — Ties patys debesys ir ta pati tarmė, Aš tik sekū didžiulę tavo brydę, Išskodamas, kur viso to versmė,

Kur pabaiga, kuri visus išbarsto, Kaip smiltis prie neperžengtos varčios, Ir ateinu prie užmuštojo Priekaus kresto Ir būro lūpomis meldžiuos...

Ne, Aš nesimeldžiu — aš melstis negaliu, Aš tik atsilakšiu ir kaip žemė tyliu...

Klausydamas pavasarių skambėjimo Ir svaigdamas nuo vasaros žolynų kvapo, Aš ieškau Donelaičio kapo — Jis turi būti čia, o rasti negaliu, Todėl atsilakšiu ir kaip žemė tyliu...

Ir kai jau vėju pūstelia ruduo, Kada pusnynuos ima stūgauti vilkai, Kai užmiršti ir mano palaikai, Aš jį randu Jau nesusiaję Ne su laiku, nei su erdve, Ne Tolminkiemy užkastą poetą, O žemę, gimdančią save.

2.

Dabar tuščioje Cystyje Prudy vietovėje (buvusiame Tolminkiemy) šalia bažny-čios griuvėsių pastatytas granito pa-minklas, kuriame lietuvių ir rusų kal-bomis įrašyta, jog čia gyveno Kristijo-nas Donelaitis. (Iš laikraščių.)

Aš čia — tik piligrimas, Atėjęs vieškeliu nuo šiaurės, Paliksiu kurpes ant ribos Tavo lietuviškos parapijos...

Bet nematau žmonių Ir negirdžiu kalbos... Tik briedis prabėgęs šilu, Ir vėl tylu, tylu... Kalvon pakylu, Atėjęs vieškeliu nuo šiaurės,

Palikęs kurpes ant ribos Senos, lietuviškos parapijos, Kurios čia vardo jau nėra, Kurios bažnyčios nebėra, Kur tavo vietoj tik akmuo, Ir tas išniekintas perdėm — Apspiautas rusiškom raidėm...

Atleiskite už pasakytą žodį, Išsprūdsi, Kada širdis neišturi, Regėdama, Kaip amžiais jie norėjo Sugrūsti mus į jūrą Ir mūsų pėdsakus prie Nemuno nuplauti Mūsų pačių krauju.

O, Kristijonai, Jei tu žinotum, Kas dabar Lazdynėliuos, Jeigu matytum, Ką jie padarė Iš tavo krašto ir iš tavo parapijos, Apsiverstum grabė.

3.

Tu įnešei man saulelę Pro durų aprūkusių staktą — Dabar vis atminti galiu, Kai pabeldei akmenėliu Mano lopšiu — O aplinkui kaip sapnas, kurio netekai, Jau būdo Romintos miškai...

Padėjai tada man saulelę, Lyg perkėistą duoną ant stalo — Ir drobė išbalo, Paskui prasidėjo ilga Gyvenimo apeiga, Kurioje kaip kodylo grūdai Kvepėjo Romintos žiedai...

Kur tu dabar, saulele, Užpūsta, išnešta, užkasta? Ar paliesiu ten žemę kakta, Klausdamas ar galiu Pasibelsti akmenėliu Tavo karstan, Tenai, kur vėlai vakare Gūžiai šlama Romintos giria...

kitais, kurie kūrėsi kaimuose, bet ir vokiškos kilmės šveica-rais bei zalcburgiečiais, o taip pat prancūzais. Susimaišė tau-tos, jų tikėjimai ir papročiai. Iš to ir pasidarė, jog "vogt, klastot, išplėst ir su gvoltu pa-sisavint, šelmystes prasimant, kėkštaut bei Dievą paniekint... (pasidarė) visa viera (tikėji-mas, Y.) baisingos mūsų gady-nės".

Mes, lietuvininkai, pirm to ne-pažindami svieta, Dingojom vis, kad tik šveisteris ir prancūzas Žmones su svetimais savo moka-lais moka supainiot.

(Nukeita 1 4 psl.)

ŽALIASIS VARPELIS

NJOLĖ JANKUTĖ

Nei šokia, nei tokia toji savaitė tarp Kalėdų ir Naujųjų Metų: šventadieniška nuotai-ka dar kabo ore, kaip lengvutis debesėlis, bet kasdienybė jau birbina mašinų ir auto-busų dūdas, kaukši tūkstančiais skubančių kojų, rūksta fabrikų kaminais... Man pa-tinka šitas laikas. Dienos būna tokios grynos, o saulė, vos užsiritusi ant stogų, atrodo, kaip blizgantį ledą burbulas. Namai tebėra prikviptę cinamonais ir keptais obuoliais, o džiūstanti eglutė visoje blizgučių puošnybėje kalba apie seniai bemačius miškus, neiš-pildžiusius sapnus ir pamirštus troškimus. Tačiau gražiausi šitos keistos savaitės va-karai. Tokie mėlyni ir trapūs, kaip japoniš-kas porcelanas... Kaip sidabriniai varvek liai...

Vieną tokį vakarą sėdėjau prie eglutės ir žiūrėjau pro langą. Temo greitai, negai-lingai. Raudonus vakarus užspaudė žals-vi šalčio pirštai, o gatvėje graudžiai girgždė-jo sniegas po praeivių kojomis. Bet kambary buvo jauku ir kvėpėjo eglutė. Patenkinta pernečia ją akimis ir jau norėjau užsied-gti lempą skaitymui, kai žvilgsnis užkliuvo už naujojo žaisliuko. Giliai tarp eglutės šakų pasislėpęs, jis lengvai sukosi aplink ant si-

dabrinio siūlo, mėtydamas mažyčius šviesos kiškelius. Panorau jį dar kartą apžiūrėti: to-kių dailių pūsto stiklo varpelių nevisada gau-si. Ir taip pigiai! Tik 57 centai. Gal todėl, kad pirkau tuoj po Kalėdų, ir mano varpelis tūnojo visų užmirštas tarp tuščių dėžučių Brownley & Bell importu skyriuje.

Įkišau ranką pro eglutės spyglius ir at-sargiai pasitupdžiau jį ant delno. Dailiai iš-lenkti žalsvi varpelio šonai blizgėjo plony-čiais sidabriniais raštais. Lengvutės linijos lūžinėjo kabliukais ir kampais, tai pribirda-mos į taškučius, tai susiliedamos į grakščias spirales, tarytum arabiškas raides. Apev-čiau varpelį aukštyn ir vėl nusistebėjau, ko-kia miniatiūrinė, bet tobulai išbaigta buvo jo šerdis.

— Jis turėtų žavingai skambėti! — pa-galvojau ir lengvai papurčiau.

Ir tikrai — varpelis prabilo! Atrodė, kad subyrėjo šimtas ploniausių ledo žvakelių, kad nulašėjo permatomi lašai, kad kažkur labai toli sutraliavo mažytis paukštelis...

Sužavėta purčiau nepaprastą varpelį dar kartą, ir dar kartą, ir dar kartą...

— Gana, jau gana! Sustok gi! Aš nekur-čia! — staiga man už nugaros prašneko skambus balsiukas.

Krūptelėjau ir apsisukau, paleisdama varpelį. Kambarys buvo tuščias. Tik degė šviesa ir, iš kažkur atklydę, maloniai suku-teno nosį svaigūs kvėpalai.

— Ne ten žiūr! — nekantriai prašneko vėl, — ir nebijok taip: aš ne vaiduoklis.

Nesijudindama, pakreipiau akis ir ant sofos atramos pamačiau mažytę mergytę. Tikriai ne mergytę, bet panelę. O, ji turė-jo puikią ir išnašią figurą! Nors mano gal-va atsiskakė tikėti tuo, ką rodė akys, bet...

ant sofos atramos sėdėjo ji nedidesnė už pieštuką, sukeitusi ilgas kojas ir sukūsiusi rankas į citrininiai gelsvo palto kišenes.

— Užsičiaupk gi! — subarė ji mane, — atrodai juokingai... Sakiau — aš ne vaiduok-lis.

Nežinojau, kad buvau išsižiojusi, neju-tau ir kada susičiaupiau, tačiau žinau, kad negalėjau ištart nė menkiausio garso.

— Sėskis! — skardžiai paliepė mažoji viešnia.

Nuotrauka R. Kisieliaus

Aš klusniai nusileidau ant sofos, gniau-žydama suprakaitavusius pirštus.

— Nesijaudink... nesijaudink. Ir nema-nyk, kad klieđi, — išdykėliškai mirktelėjo man keistoji gražuolė, — aš tikrai! Žiūrėk!

Ji pasiėmė prie šono gulėjusį neftikėtinu mažumo rankinuką, atidarė ir, ištraukusi vos įžiūrimą pudrinę, ėmė pudruotis.

— Ar kada girdėjai ką nors apie besi-pudruojančias dvasias? Ne! Tai matai... — raminančiai kalbėjo ji man.

— Pudrinė aiškiai auksinė. Rankinukas aligatoriaus odos, — nenomomis registravo mano išpūstos akys.

Tuo tarpu grakščioji panelė dar kartą žvilgtelėjo į veidrodėlį, kuris nebuvo dides-nis už žiedo akį, įmetė pudrinę atgal į ranki-nuką ir, kritiškai permetus manė savo rim-tomis akimis, tarė:

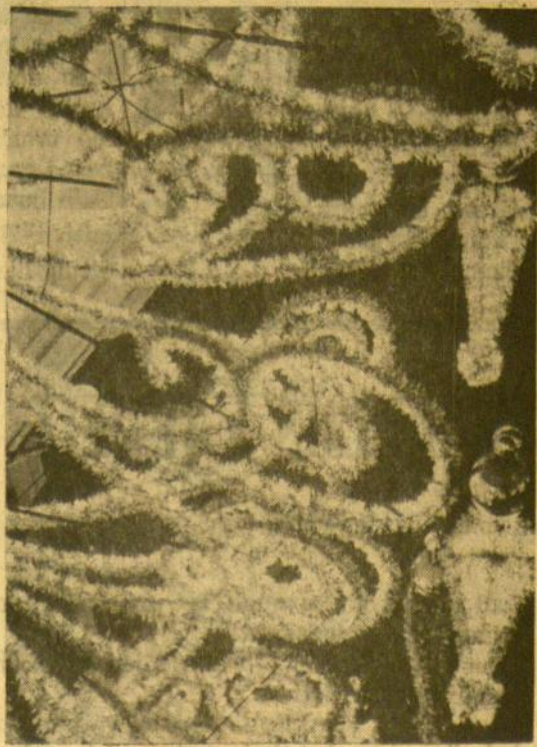
— Taigi, negaištant laiko, prie reikalo! Aš vis dar neatgavau žado, ir mano vei-das, tur būt, buvo tobulas žioplės nuostabos paveikslas, nes mažoji viešnia žiūrėjo su užuojauta:

— Iš tikrųjų? Argi aš taip baisiai at-rodau? O gal mano kojine susisukusi? — staiga paklausė ji ir, vieną po kitos ištiesda-ma savo dailias kojas, apžiūrinėjo jas nuo smailių batukų iki švelnių kelių.

Šitas jos gestas buvo toks neapsakomai moteriškas ir kartu toks juokingas, kad ma-no išgąstis suslūgo, kaip polaidžio sniegas.

— Ne, ne! — sušnabždėjau giliai atsi-kvėpdama, — jūs jų kojines tvarkoj, panele. Tikrai. Tik, kai jūs atsiradote, taip... na... netikėtai... tai aš...

— Netikėtai? — pertraukė mane vieš-nia, — kaip gi netikėtai? Juk pati mane pa-sišaukei. Be to, šiandien suėjo lygiai 100 me-

Nuotrauka R. Kisieliaus

tų nuo paskutinio mano apsilankymo pas žmones, ir Vakarinė stovi lygiagrečiai su mėnuliu, vakaro mėlynumas užtektinai tirš-tas, o ant tavo lango kabė septyni vienodo ilgumo varvekliai, taigi...

— Prisišaukiau? Aš? Jus? — net sumik-sėjau iš nustebimo.

— Kaip tu nesusigaudai! — nekantriai išskėtė rankas mano viešnia, — juk skam-binai žaliuoju varpeliu. Ir dar kaip! Maniau,

(Nukeita 1 4 psl.)

Ziema Nuotrauka Algimanto Kežio, SJ.

Kai Aleksas Vaškešius "Aiduose" išskaičiavo eilę moralinių broožų, kuriuos turėjęs puose- lėti pietistinis sąjūdis ir šio są- jūdžio įtakoje tai vykdeš Done- laitis, — darosi įspūdis, jog bel- džiamasi į svetimas duris. Sa- vuose mūsų kaimiečių vartuose, jų papročiuose, kaip ir pačios Lietuvos, rastume tuos pačius broožus. Nereikia priskirti pie- tizmui ir tokių konkretybių, kaip paparinės mokyklos ar na- šlaivai, nes parapijoms — tiek protestantų, tiek katalikų — tie dalykai jau iš anksčiau rū- pėjo.

Gal Donelaitis, studijuodamas Karaliaučiuje, ir buvo žavėjęsis pietizmu. Bet grįžęs į kaimą ir sutapęs su sava liaudimi, var- giai bebuvu reikalingas šio są- jūdžio ikvėpimui.

Prūsų krikščionybė po refor- macijos vystėsi savarankišku keliu. Jų bažnyčios turėjo savi- tą stilių ir vidaus išpuošimą. Turėjo savo giesmyną ir kitus pamaldinius papročius. Spre- džiant jau iš Mažvydo raštų, liuteronizmas Prūsijoje nebuvo toli nubėgęs nuo katalikybės formų. Argi pačiuose Donelai- čio "Metuose" nekrinta į akis šventųjų dienos, "adpentai" (adventai), "mišios" ir daug ki- tų katalikams būdingų apeigi- nių ar paprotinių reiškinių. Pa- maldų liturgija čia turtingesnė, o kai kur dar buvo vartojama ir net privati išpažintis.

Ar Prūsų reformuoti krikš- čionybė buvo priimtina liutero-

nizmo ortodoksijai, sunku pa- sakyti. Bet ji, atrodo, per daug nebaidė iš Lietuvos atkilusių Prūsijon lietuvių katalikų. Lie- tuva visą laiką davė naujo krau- lio Prūsams ir, gal būt, neju- diom artino vietinį liuteronizmą prie katalikybės. Dėl to įdomi ir Donelaičio laikysena. Nemė- go jis tik kolonistų kalvinų bei hugenotų, nors raštuose ir to- neparodė. Bet nėra jokių žinių, nei ženklų, kad būtų nemėgęs katalikų, kaip sakysim Mažvy- das, kai jis rašė laišką herco- gui. Donelaičio žodyne nėra net liuteronų vardo. Jis kalba tik apie "viernus (tikinčius, Y.) lie- tuvius".

Jei kam buvo nepriimtina ši savita Prūsų Lietuvos krikščio- nybė, tai tik vokiečių koloniza- cinei politikai. Šios politikos tę- sėjas Fridrichas Didysis darė įvairių reformų, tarp kurių be- ne labiausiai būdinga buvo pa- stanga užgniauzti Prūsijos re- liginį savitumą. Jis siekė savo valstybėje vienos "oficialios konfesijų sistemos" ir per ją primetė visiems vieną giesmyną. Lietuvių parapijų ganytojai tam priešinosi, nors ir neatsilaikė. Užtai rezistencija pagimdė lie- tuvių susirinkiminių atšaką, kuri išsilaikė ligi pastarųjų lai- kų.

Donelaitis, tur būt, niekad ne- beneuėis nuo mūsų scenos kaip rašytojas. Bet ar jis išliks mū- šio akse tuo retu krikščionio moralisto veidu? O jis taip pri- mena kitą prūsų Vydūną, pri-

mena iš paprūsės kilusį, net sa- vo pusbrolių liuteronų turėjusį vysk. Būdi ir gal nieko prūsiško savy nepaveldėjusį Salkauskį. Kiekvienas iš jų buvo panašus į Donelaitį moralistas, tik savu būdu ir savam laike. Vydūnas taip pat rašytojas, Būčys ban- dėš savus talentus beletristikoj, bet pasilikęs teologu, Salkaus- kis — tik filosofas.

Kitados "Literatūros Lankuo- se" praskambėjo straipsnis: "Moralistų sukilimas prieš ra- šytojus". Kodėl sukilimo ir su- skilimo nebuvo Donelaičio atve- ju?

Jei sostai dreba, tai todėl, kad Jei milijonuose širdžių amžinoji ti- spauda juos puola. Jei ministerių kėjimo šviesa yra išgesusi, tai to- kabinetai griūva, tai todėl, kad dėl, kad tą ugnį spauda užgesino. spauda išplėšė jiems pasitikėjimą. — B. R. Jung

Advertisement for BRIGHTON SAVINGS AND LOAN ASSOCIATION. Features interest rates of 4 1/2% and 5%. Text includes: "current dividend on investment bonus", "DIVIDENDU MOKAMA PAGAL VISAS TAUPYMO SĄSKAITAS", "BRIGHTON SAVINGS AND LOAN ASSOCIATION", "4071 ARCHER AVENUE, CHICAGO 32, ILLINOIS".

Advertisement for LIETUVIŲ PREKYBOS NAMAI. Text includes: "Kas tik turi gerą skonį, Viską perka pas Lieponį!", "LIETUVIŲ PREKYBOS NAMAI", "TURI DVI KRAUTUVES CHICAGOJE:", "BRIDGEPORTE, 3207 S. Halsted St., Victory 2-4226", "FURNITURE CENTER, INC.", "MARQUETTE PK., 6211 S. Western, PRosp. 8-5875".

Advertisement for MIDLAND SAVINGS. Features interest rate of 4 1/2%. Text includes: "Taupykite", "MIDLAND SAVINGS", "MES MOKAME 4 1/2% ANT VISŲ SĄSKAITŲ", "Daugiau kaip 50 metų sąžiningai patarnaujame lietuviams.", "4040 Archer Ave. Chicago, ILL. 60632", "Telef. CL 4-4470".

Advertisement for STEIN TEXTILE CO. Text includes: "SUSTOKIT, APŽIURĖKIT — RASITE KAI KĄ NAUJO ŠVENGIŲ SEZONUI PAS", "STEIN TEXTILE CO.", "Didelis užuolaidų skyrius, kuriame gali savo langams pasi- rinkti urminėmis kainomis iš tūkstančių jardų užuolaidoms de- koratyvinių medžiagų, ne iš mažų pavyzdžių, bet iš didelių ritimų: damasko, brokadso, "boucle's", "fiberglass".

AR PRŪSŲ ŠAUKLYS NUOIS NUO SCENOS?

Atkelta iš 3 pusl.

Ir kad vokiečiai tik vogt ir keikt nesigėdi. O štai, tarp lietuvininkų taip jau nusiduooda. Kad lietuviškas tūls smirdas irgi bedievis Lietuvai ir lietuvininkams mums gėdą padaro.

Donelaičio "Metai", nekalbant apie pasakėčias, yra ištisas mo- ralas arba moralinis pamokslas, kaip "viernas lietuvininkas" tu- rėtų gyventi, neprarasdamas žmogiškos savo vertės. Viskas šioje poemoje kalba pamokymu: paukščiai ir pušynai — visi pa- lyginimai iš gamtos, patarlės ir priežodžiai iš tautosakos, bibli- niai žodžiai bei faktai, teigiamie- ji Selmo ir neigiamieji Slun- kiaus pavyzdžiai, gerasis amst- rotas ir žiaurusis Pričkaus už- musėjimas.

Tiesūs, būriški, vaizdūs pa- mokymai neabejotinai tiko būti paskaitomi ir iš sakyklos. Jie gal geriau veikė lietuvininkus nei evangelinės homilijos. Jie veikė ne tik į sąžinę, bet ir į lietuviškąją ambiciją — nesek- ti kolonistais, kur jie elgiasi blogai, ir jų nepelkti, jei pats, būdamas lietuvininkas, esi ne- mažiau peiktinas. "Rods, ir taip lietuvininkų tūls randasi kiaulė, kurs lietuviškai kalbėdamas šveis terį peikia, o tiktai ir pats, kaip tikras šveisteris, elgias", arba "kaip vokiečiai, kasdien į kar- čiamą bėga".

Donelaičio "Metai" gal nebū- tų visai gimę, jei ne kolonizaci- jos sukurtas moralinis lūžis, koks ištiko Prūsų Lietuvą ir iš- sprogo ypač Donelaičio gyvena- muoju laiku. Talentingas poet- as vargiai būtų rašęs, jei kar- tu nebūtų buvęs kunigas - gany- tojas, kuriam rūpėjo ligi sielos gelmių gydyti savo tautiečių sielas, kartu jas guosti, įspėti, apsaugoti, sulaikyti nuo klyst- kelių.

Būriškas Donelaičio religingumas

Iš "Metų" poemos nedaug te- turime medžiagos apie auto- riaus religinį pasaulį. Iš kitų liu- didimų žinome, kad buvo geras, uolus kunigas. "Metų" pabaiga liudija jo didelį ir šiltą pasiti- kėjimą "dangiškuoju tėtučiu". Nėra tam pasitikėjimui prieš- taros, jei autorius žvelgia į Die- vą per gamtą, nes taip žvelgia būriškas ir lietuviškas religin- gumas. Nėra aplenkimas religio- jos, jei autorius daugiau morali- zuoja, o ne katechizuoja. Done- laitis buvo liaudies ganytojas, o liaudies religija yra glaudžiai susieta su paprotinė gyvenimo tvarka, kuri iš esmės yra prak- tinis dorovės kodeksas. Palaik- tyti - konservuoti šią gyvenim- o tvarką buvo tradicinė ger- rųjų ganytojų uolumo žymė. Taip buvo daroma prieš Done- laitį, taip ir po jo — ligi mūsų dienų liaudyje.

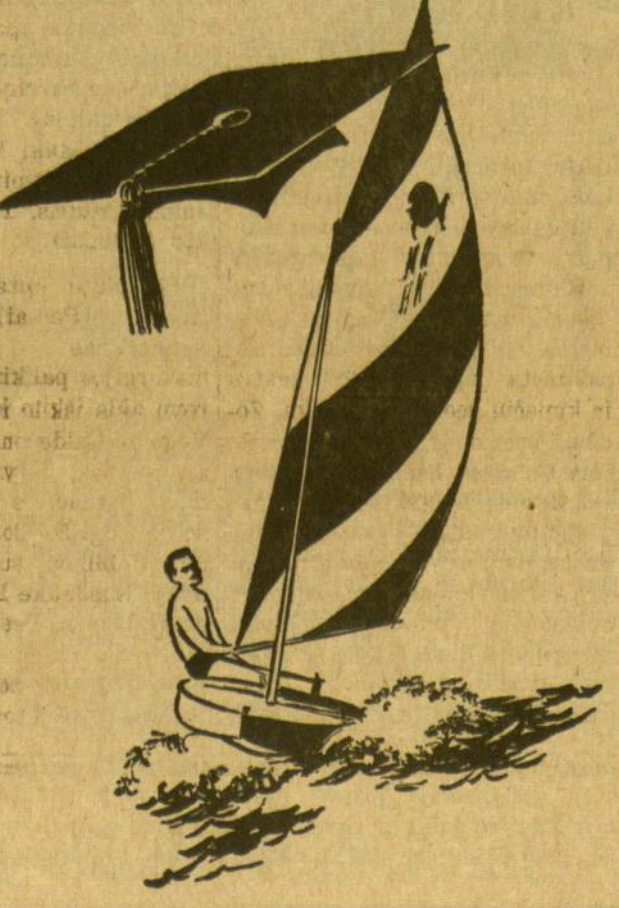
Transferring?

College Education in the Land of Vacation

Corpus Christi and tropical South Texas offer you a wonderful, sun-filled winter at U.C.C. Think of the savings in wardrobe! Water sports, beaches and famous Padre Island on the Gulf of Mexico are only minutes from campus. U.C.C. itself is intriguingly located on an island. And the culture of Old Mexico is a mere 3-hour drive away. There's all this — and more —

Admission is based on student's ability at U.C.C. Costs are low — under \$550 per semester for room, board and tuition. And 50 vacancies are available for spring semester beginning January 25. Write or phone MR. J. ELTON JOHNSON or DR. JOSEPH C. CLAPP for application forms and a catalog.

UNIVERSITY OF CORPUS CHRISTI UL 3-7361 (Area Code 512) Corpus Christi, Texas

ŽALIASIS VARPELIS

(Atkelta iš 3 psl.).

kad sudaužysi. Dovanok, bet pati turi tokius gremėzdžiškus judesius...

— O... Varpelį... — murmėjau, vis negalėdamas atsikvošėti.

— Taip. Varpelį, — tartum vaikui kar- tojo ji man, — bet, kaip matau, nieko nebus, plačiau nepaaiškinus. O aš vis maniau, kad XX amžiaus moterys tokios gudrios, apskur- ios...

Mažoji panelė paniekiančiai numojo ran- kute, sužvangindama auksines apyrankes, tartum blizgančius plaukelius.

— Taigi, dėmesio! Kad nereikėtų man kartoti, nes ir taip mažai beliko laiko. Čia ji patraukė palto rankovę ir žvilgtė- rėjo į žirnio dydžio laikrodėlį.

— Aš esu Išsipildančio Troškimo fėja, — tęsė ji, — ir gauju leidimą patenkinti vie- no žmogaus norą kas 100 metų. Žinoma, jei atitinkamai susidėsto visos sąlygos, kaip pa- vyzdžiui, varpelio skambėjimas, mėnulio ir Vakarinės nuotolio santykis ir t.t. Taigi, ši

vakarą, kaip matai, viskas stovi tobuloj pu- siausvyroj, ir esu pasirengusi išpildyti tavo troškimą.

Iš susijaudinimo aš tegalėjau pasakyti vieną apskritą ir tuščią O!

— Nesinervink. Šaltai, šaltai, — malonių balseliu ramino mane fėja, — ne tu pirma, ne tu paskutinė... Per tiek šimtmečių prisi- žiūrėjau aš visokių charakterių ir išpildžiau visokių norų. Atsimenu, Liudviko IV-tojo dvare vieną damą... Būtum girdėjusi jos troškimą! O la la!

Mažoji fėja atsilošė į sieną, užmetė koją ant kojos ir sukikeno.

— Ji panaši į Rūtą Lee, tik tamsiaplau- kė, — galvojau aš, — o tas miniatūrinis pal- tukas — tikras Givenchy kūrinys...

Lyg atspėjusi mano mintį, fėja šyptelė- jo:

— Teisingai. Givenchy kopija. Mėgstu rengtis pagal madą, nors jūsų šimtmečio drabužiai baisiai nemoteriški: per daug nu- trumpinti, nukarpyti, suprastinti. Kad ir to- kioje linijoje, kur čia gali nujausti paslaptį? Švelnumą? Trapumą? — ir, papūtusi lūpu- tes, fėja pabraukė delnu per elegantišką pal- to skvėną.

— Oho! — pagalvojau aš, — girdėtų tai Givenchy...

— Kas kita buvo su XIX amžiaus dra- bužiais. Linija švelni, mezginiai, klostės ir štrauso plunksnos. Būtum mačiusi mane su tokia skrybėle... — ir abiem rankom ji apve- dė aplink savo galvutę didžiulį kreivą ratą, — tai ne šita juokinga dėžutė be charakte- rio! Ir pasipiktinusi fėja sudavė spriktui į sa- vo kakavinę, koketiškai ant galvos tupinčią kepuraitę.

— Ach, vėl užsiplepėjau, — staiga su- bruzdo ji ir dūrė dailiu pirštuku į mano pusę. Kruopščiai manikiūruotas nagelis blizgėjo skaisčiu "Revlon" laku.

— Taigi. Pradėsim. Dėmesio! — skubė- jo fėja, — kol suskaičiuosiu iki septynių, ap- sigalvok, ko nori. Atsimink — išpildysiu vi- ną troškimą, bet, — čia mano mažoji viešnia vikriai atsistojo ir pagrasė, — jokių kvailių norų, kaip mašias aukso arba Anglijos ka- ralienės karūna! Kartais išgalvoja tos moterys... patraukė pečiais susiraukus.

— Vienas!

Aš dar nevisai tikėjau nei savo akimis, nei ausimis. Spoksojau į fėją, nežinodama, ko norėti.

— Paltukas — Givenchy. Rankinukas ir batai — aligatoriaus odos. Kažin kur gy- vena tokie mažyčiai aligatoriai? — kvailai galvojau.

— Du!

— Kokia ji elegantiška! — žavėjaisi pa- tytomis.

— Trys!

— Trys??? Ko aš norėčiau? Ko labiau- siai norėčiau?

— Keturi! Penki! — negailestingai skai- čiavo fėja, užlenkdama pirštukus.

— Pinigų? Ne, ne. Sakė — tik ne auk- so maišo... Grožio? Ne. Nerimtas troškimas. Ir pagaliau, jei staiga tapčiau gražuole, kaip gi pasiaiškintčiau saviškiams. Kas manim ti- kėtų? Kas mane beatpažintų?

— Seši!

Sėdėjau, kaip ant žarijų. Kažkur giliai slaptame širdies kamputy glūdėjo visas tūk- santis troškimų, tačiau negalėjau atsiminti net vieno vienintelio... Aš buvau panikoj. Man į nosį lindo, kuteno ir maloniai svaigino fėjos kvapai. O tas kvapėjimas! Nieko dau- giau nebegalėjau galvoti...

— Septyni! — šaltai pasakė fėja.

— Kvepalų! — sušukau jai įkandin, vos bežinodama, ką sakau.

Pabirusiais stiklo karoliukais nuskambė- jo fėjos juokas.

— Tai bent moteriškumas! — kikeno ji, imdama iš rankinuko blizgantį buteliuką, ne-

didesnį už pusę švediško degtuko, — štai, imk!

— Palauk, palauk! — sušukau nusimintu- si, bet fėja, lengvai pamojusi rankute, jau žengė eglutės pusėn.

Mano delne jos kvepalų flakonėlis be- atrodė, lyg obuolio sėkliukė.

— Palauk! — kartojau bejėgiai.

Bet fėja iš tikrųjų skubėjo.

— Iki pasimatymo! — šūktelėjo ji per petį, — 2065-taisiais...

Springau pykčiu ir ašaromis. Juoksis dar ta nenaudėlė! Musė ta! Apgavikė!

— Sustok! — rėkiau, o ašaros jau bėrė- si per veidus. Bet mažosios burtininkės ne- bebuvu. Tik švelniai suposi žaliasis varpelis ant sidabrinio siūlo. Prišokusi purčiau ji abiem rankom. Nė garso! Varpelis tylėjo: jo vidury nebuvo jokios šerdies...

— Negali būti! Aš, sapnuoju! Žinoma, sapnuoju... — kartojau, vartydamą trapųji žaisliuką, bet... mano rankos kvepelį labai gerai kvepalais...

Tų kvepalų tebeieškau po visas miesto parfumerijas. Veltui... Nė vienas kvapas nuo Shalimar iki Hypnotique neprilygsta mažo- sios fėjos flakonėlio aromatui.

PRANCŪZŲ TEATRO RAIDA

Laikraštinė, be pretenzijų panorama

ST. MERINGIS

(Tęsiny iš praėjusio šeštadienio)

Prancūzų scenos laipsniška evoliucija ir avangardinio teatro užgimimas

Pirmas šuolis prieš įsigalėjusią rutiną buvo padarytas jau 1887 metais, kai Andre Antoine įsteigė Theatre Libre (Laisvąjį teatrą), kuris puoselėjo realizmą (=prancūzų įvairaus gyvenimo interpretacija), gražino scenon užmirštą Shakespeare'o kūrybą ir statė veikalus, kurie nepatekdavo į oficialiųjų, su pastaraisiais lygiuojančių ar i bulvarinių teatrų repertuarą.

Prabėgomis apžvelgiant plėtrą, pirmon eilėn tenka išskirti Jacques Copeau asmenybę, idealizmo ir sudvasinimo (spiritualité) pradininką. Eiliniam skaitytojui gal bus įdomu, kad Copeau nebuvo teatro žmogus ir vien savo išmone pasirošė scenos reformoms. Nebuvo jis nei aktorius, nei režisierius, nei dekoravimo dailininkas, nei antreprenierius ar teatrinės salės savininkas. Tačiau jo ryžtas, samprata ir pavyzdys paveikė vėliau iškilusius režisierius reformatorius (Dullin, Cartel, Pitoeff, Jouvet), ištikimaiėjusius pramintu "animateurs" keliu.

Atskirai minimas ir estetizmo sekėjas Gaston Baty, gebėjęs nepaprastu pajėgumu į pilną harmoniją sujungti veikalo tekstą, vaidybą, dekoracijas, apšvietimą ir misecenavimą. Tačiau ir G. Baty rafinuota kūryba savo pradus taip pat sėmėsi iš teatrinio Jacques Copeau idėjų.

Po Antrojo pasaulinio karo, ankstyvesniųjų atsinaujinimo laimėjimų stimuliuojama, prancūzų scena atnešė pergyvenamo meto diktuojamas naujenybes; draminių kūrinių neįprastą tematiką bei formą, intelektualę tų veikalų minties jėgą, retą subtilumo gilumą, būties prasmės filosofinius dejavimus ir pan.

Kadangi teatras, atsispirdamas filmui, kuris verčia tik žiūrėti, palinko į formas, skatinančias žiūrovus klausyti ir mąstyti, jis nebijo nei kraštutinumų, nei tematikos ekstravagantiškumo. Toks sceninis veiksmas,

publikai pasidaręs įdomus, duoda akstiną naujiems ir drąsiems kūrybos prasiveržimams.

Primenant avangardinę praeitį, tenka neužmiršti, kad naujos teatrinės struktūros tėvai ir gimdytojai jau yra atsiskyrę su šiuo pasauliu: Pitoeff — 1939 metais, po dešimtmečio ji pasekė Copeau ir Dullin, Jouvet mirė 1951-ais, o Baty sekanciais metais. Didieji reformatoriai — sudvasintojai pasitraukė iš sceninių arenų, bet jų įkvėpta evoliucija tebekunkuliuoja mūsų dienų Paryžiaus ir naujuose provincijos teatruose. Naujoji sceninio meno plėtra nėra nusilpusi.

Būtų piešiamas klaidingas vaizdas, jei susidarytų įspūdis, jog prancūzų scenos savo publiką maitina vien tik avangardiniais ar vadinamo "absurdo" spektakliais. Bulvaruose, kur yra susisipietusios pramoginių tikslų teatrinės institucijos, tvarka kitiškai meno resursai, ten nestinga ir įvairių talentų, nemenkų ir didelių. Žodis "bulvaras" čia imamas tiesiogine ir perkelta prasme.

Visur netrūksta įvairiausio polinkio lankytojų masių. Keliasdešimt Paryžiaus teatrų sugėba publikai duoti ir savaiminiam naujumui ir miesioniškam skoniui patrauklesnį repertuarą ir lengvabūdiškesnio pobūdžio, vienok savaip menišką, pramoginį divertisimentą.

Tačiau prancūzų teatro garbė, kituose kraštuose juo domėjimasis ir sekti nūnai pastangos yra avangardinės scenos pastangų vaisius. Lygiai kaip ir senosios gvardijos meistriskumo išdava.

Devynioliktojo amžiaus paskutiniajame dešimtmetyje Berlyne žiūrovams savo duris atidarė teatras "Die freie Buehne" (1890), Londone buvo įkurtas "The Independent Theatre", Maskvoje — "Chudožestvennyj teatr" (kuriam įtaigų darė, Chroneck'o vadovaujama, Meinigiečių trupė).

Šios sceninio meno savo laikų revoliucinės teorijos bei jų

Samuelio Beckett'o EN ATTENDANT GODOT (Godot belaukiant) plačiai pagarsėjusio spektaklio scena. Dešinėje — Roger Blin, vaidinimo režisierius.

praktika užkrėtė, jau anksčiau paminėta, režisierių Antoine, kuris savo pastatymuose stengėsi ryškinti veikalo stilių ir ugdyti spektaklio atmosferą: iki tol visai nepaisomus dalykus.

Vėliau Jacques Copeau teatrinis siekimus praplėtė į naują plotmę: scena jam buvo religija, veikalo interpretacija — atnašavimas, o teatro darbuotojai — to kulto vaidilos. (Antoine bei Copeau įtakų rasime ir pas garsųjį rusų režisierių K. Stanislavskį).

Iki šiolieji savyje užsidaręs ir vien siauromis tradicijoms gyvenęs, prancūzų teatras pradėjo dairytis į savo tautinę praeitį: į viduramžių teatrinį spektaklių formas, į jų turtingas dekoravimo priemones, lygiai ir į kitus savosios scenos laikotarpius. Prisimintas tapo graikų antikinis teatras, ispanų meno aukso amžiaus ir Anglijos Elzrietos vaidybiniai pavidalai. Susidomėta japonų "No" teatru ir kiniečių scenine technika. Žodžiu, svetur gimusios teatrinės formos ėmė inspiuoti ne vien režisierius, bet ir dramaturgus.

Ilgainiui dėmesį atkreipė Commedia dell' arte ir mimų menas. (Nekalbant apie aktorius šiandien ryškiausiai atstovauja Etienne Decroux, Eliane Guyon ir Marcel Marceau; šioje srityje buvo pasižymėjęs ir Jean Louis Bar-

rault). Išpilietino neužilgo ir Le Theatre en Rond, kur sceninė aikštė publika būna ratu apsupusi.

Su pakitusia dramaturgija pasikeitė ir spektaklių struktūra. Tačiau ne vien savų bei svetimų praslinkusių laikų pavyzdžiai paveikė atsinaujinusių prancūzų teatrą, jam įtaigavo ir užsieniečių reformatorių G. Craig, Appia, Stanislavskio, Piscator, M. Reinhardt naujienybės; netgi nūdieniai amerikiečių ir rusų scenų naujumai.

Po Antrojo pasaulinio karo į teatrų repertuarą grįžo ignoruotas ir archyvuose pelėjęs Shakespeare'as (Ričardas II, Žiemos pasaka, Romeo ir Julija, Venecijos pirklys, Othello, Julius Cezaris, Ričardas III ir kiti veikalai).

Paryžiuje imta vaidinti Eschylas (Persai), Euripidas, Aristofanas — antikinės dramaturgijos palikimas. Prieš žiūrovą akis iškilo ispanų Lope de Vega ir Calderon'o (Gyvenimas tai sapnas, Kryžiaus pagerbimas) situacijos ir mistika. Į sceną sugrįžo Corneille ir Racine! Publikos susidomėjimo iš naujo susilaukė H. Ibsen (Hedda Gabler ir Peer Gint).

Gausiai save ten atstovavo ir amerikiečių bei rusų dramaturgija. Prozektorių šviesoje ro-

dėsi A. Cechov (Dėdė Vania, Zuvėdra, Ivanov, Trys seserys), I. Turgienievs (Mėnuo kaime), M. Gorkij (Dugne), Katajev (Kubo kvadratura), Višnievskij (Optimistinė tragedija), Leonov (Invazija) ir kt. Vaidinta L. Tolstojaus (Anna Karenina) ir F. Dostojevskio (Pažemintieji) romanų inscenizacijos. Amerikiečius prancūzų teatre reprezentavo Eugene O'Neill, Tennessee Williams, Robert Sherwood, Graham Greene, William Saroyan, Thornton Wilder, Christofer Fry, Caldwell (Tabako kelias), Arthur Miller ir kiti.

Originalioji Prancūzijos dramaturgija iškėlė Jean Giradoux ir Jean Anouilh (jo veikalas "Antigona" statytas Chicagos lietuvių scenoje) didelių talentus. Retu gyvastingumu scenoje prabilo egzistencializmo filosofijos skelbėjas Jean Paul Sartre ir Albert Camus. Šiuo metu yra pagarsėję teatrinio pjesių kūrėjai Ionesco, Adamoff, Samuel Becket ir Jean Genet: nusivylimo, sapnavimų, žodinio maišto, būties beprasmiškumo — poetinės formos sukrečiantys eksperimentai. Moderniosios istorinės dramos kūrėjai Briaucourt, Louis Duceux ir Claude Vermorel tarė naujus žodžius, davė gaivinan-

čią formą. Iš daugelio kitų, atskirai minėtinas dramaturgas Armand Salacrou.

Prancūzų nūdienio teatro meninė evoliucija reiškiasi dviem pagrindiniais būdais: stipria naujojo realizmo scenoje manifestacija ir avangardinio teatro agresyvių idėjų drąsa.

Kas prancūzų scenoje šiandien pirmauja? Teatro populiarizacija ir decentralizacija. Nesužlugęs autoritetas

Prancūzai jų visada turėjo, lygiai ir šiandien gali pasidžiaugti ir subtilių bei imantrių aktorių ištekliais. Abiejų lyčių aktoriško talento bei reto meistriškumo reprezentantų apstu ir šiuo laiku, bet užimtų per daug vietos juos čia išskirti. Amerikoje prancūziškus aktorius pasitaiko pažinti iš jų šioje šalyje viešnagių ar iš filmų, nes jie nesikrato darbo, kas savo ruožtu kelia ir filmų kokybę.

Prancūzų vaidybinė mokykla savo prigimtini yra savita ir specifiniai nacionalinė, nenoriai nusilenkianti svetimoms įtakoms. Iš generacijos į generaciją perduodamas tobulo scenoje kalbėjimo diktatas, savos tikrovės gilus pažinimo bei pavaiždavimo hipnozė.

Tarp kitko, sceninio meno skyriai bei dramatinės vaidybos klasės Prancūzijoje įjungtos į muzikos konservatorių kompetenciją (kas nūdien praktikuojama jau ir Lietuvoje).

Sceniinių pastatymų ir režisūrų darbe Paryžiuje pirmauja Jean Louis Barrault ir Jean Villar kūrybiškos asmenybės. Pirmasis atstovauja, taip vadinamo, "totalinio teatro" idėją, kuriančią skirtingų teatrinų ekspresijų sintezę, neatsisakant ir bežodžio mimo veiksmo.

Iškiliųjų, originalaus veido ir temperamento režisierių tarpe ypatingai ryškūs pasidarė Jacques Charon, A. M. Jullien ir Jean Meyer.

Jei dviejų šimtmečių bėgyje prancūzų meninis bei pramoginis teatras koncentravosi Paryžiuje, tai per paskutinį dvidešimtmetį vyksta platesnio pobūdžio sceninio meno decentralizacija. Stiprus dramatinio veiksmo židinai jau yra susikūrę Toulouse, Aix, Rennes, Saint Etienne, Strasbourg ir kituose miestuose. Tie nauji provincijos pastovūs teatrai, įvairių šalti-

nų finansuojami, akivaizdžiai pakėlė sceninę kūrybą periferijose.

Daug reikšmės atnešė nuo 1947 metų pradėti rengti teatriniai, netgi tarptautiniai, festivaliai.

Paryžiuje veikia teatrai, kurių tikslas prieinamomis kainomis patraukti plačias žiūrovų mases, duodant aukštos vertės spektaklius. Ypač minėtinas Teatre National Populaire (su trumpintai TNP), kuris per sezoną pateikia nemažiau kaip 175 vaidinimus ar išskirtinio lygio koncertus. Tam teatrui vadovauja Jean Villar, o vyriausybė skiria daugiau kaip 50 milijonų frankų subsidiją. Ilgos publikos eilės prie kasų patvirtina šio sumanymo poveikį.

Kai kilo mintis Prancūzijos sceninį meną reprezentuoti užsieniuose, ambasadorium tapo parinktas Paryžiaus seniausias Comedie Francaise (Moliere'o namų), imponuojantis teatras. Atstovaudamas savo kraštą, 1954 metais oficialiai lankėsi Sovietų Sąjungoje, suvaidindamas 24 spektaklius Maskvoje ir Leningrade. (Tarp kitko, buvusioje carinėje rusų sostinėje prieš Pirmąjį pasaulinį karą kasmet veikė prancūzų teatro sezonas! Tas sezonas tęsėsi kelis mėnesius ir šiuo Imperatoriškame Mykolo (Michailovskij) teatre vaidino iš Paryžiaus atvykę žymūs aktoriai.)

Sekanciais 1955 metais Comedie Francaise vizitavo Jungtines Amerikos valstybes ir Kanadą. Vėliau tas pats Prancūzijos teatrinio meno ambasadorius gastroliavo Londone, Belgijoje, Liuksemburge, Ispanijoje, Portugalijoje, Miunchene, Lotynų Amerikoje, Šiaurės Afrikoje ir, rodos, dar ir kitur.

Gal ir įsidėmėtina, kad avangardinio sceninio veiksmo gėdynėje nacionalinio teatro prestižas ir autoritetas buvo patikėtas amžių užgrūditam, tradicijomis galingam, atsinaujinimo procese dar labiau sutvirtėjusiam bastionui. O Comedie Francaise spalvas apgnė pasigėrėtina.

Paryžiuje drama, t. y. žodinė scena ilgai atstovavo ne vien meno šaką, bet interpretavo ir gyvenimą. Kiekvienas dešimtmetis tą būtų pakeisdamas: gimdavo šviežios idėjos, kitos aplinkos paveikslai, mainėsi aspektai, nu-

(Nukelta į 7 psl.)

Du kiemai automobiliams pastatyti veltui. Į vieną galima įvažiuoti iš Western Ave., o kitas užpakaly namo.

Chicago Savings AND LOAN ASSOCIATION

Duodame paskolas namams pirkti, statyti naujus namus arba perfinansuoti jūsų seną paskolą naujai susidariusioms jūsų sąlygoms. Atsiminkite, kad Chicago Savings labai lengva pasiekti telefonu ir pasiteirauti apie mūsų sąlygas. Dar geriau atvykti asmeniškai ir gauti nemokamą patarimą iš geriausio šios srities specialisto.

Svarbu pasirinkti vietą pinigams taupyti, bet dar svarbiau pasirinkti vietą, iš kurios gali finansuoti arba gauti paskolas savo namams ar apartamentui. Kviečiame bet kada užėiti, būsite nuoširdžiai sutiktas!

HANDY HOURS

Monday 12:00 P.M.-8:00 P.M.
Tuesday 9:00 A.M.-4:00 P.M.
Wednesday .. Closed All Day
Thursday 9:00 A.M.-8:00 P.M.
Friday 9:00 A.M.-8:00 P.M.
Saturday 9:00 A.M.-12:30 P.M.

- Vacation Club
- College Loan Savings
- Home Mortgage Loans
- Home Improvement Loans
- Christmas Club
- Insured Family Savings
- Notary Public Service
- All types of Insurance
- Free community rooms for your organization meetings
- Cash checks and pay all family bills with our special money order checks. No service charge for members
- U. S. Postal Stamp Machine Service
- Sell and redeem U. S. Bonds
- Two large free parking lots
- Drive-in Window
- Save-by-Mail Kit
- Travelers Checks
- Safe Deposit Boxes

Marquette Parke - - Amerikos Lietuvių Sostinėje

6245 SO. WESTERN AVE., CHICAGO 36, ILLINOIS

Grovehill 6-7575

Chicago Savings & Loan Association žymesniųjų krašto finansinių įstaigų tarpe yra viena stipriausioji, saugiai ir pavyzdinčiai tvarkanti savo įstaigos reikalus. Mes nesiveržiame tapti pačia didžiausia įstaiga, bet dedame pastangas visuomet teikti geriausius patarnavimus mūsų taupymo ir skolinimo nariams, ir siekiame visada būti stiprus finansininkai. Chicago Savings

bendrovė per visus 40 savo gyvavimo metų visuomet yra išmokėjusi savo taupytojams pilną taupomą sumą ir mokėjusi ne mažesnius, kaip 3% dividendus.

Šios bendrovės vadovybė ir šiandien tęsia tą pačią atsargią, bet protingą administravimo politiką, kuri apsaugo Jūsų santaupas ir neša gerus dividendus.

Moterų Gyvenimas

Redaguoja St. Semėnienė, 6507 S. Troy St., Chicago, Ill., 60629
Tel. 925-5988

BETLIEJAUS ŽVAIGŽDEI TEKANT

SOFIJA OZELIENE, Chicago, Ill.

Temo. Paskutiniai saulėleidžio atspindžiai lėtai geso vakaruose. Giedra užvertė knygą ir, nedegdama žiburio, naujai išgyveno perskaitytos knygos sukeltas nuotaikas. Jaunoji autorė nuostabiai ir subtiliai aprašė mergaitės išgyvenimus nuo pat pirmosios klasės iki abiturientės, bombų krušoje pasimetusios nuo tėvų Rytprūsiose. Siaubingos dienos rusų apsuptame Dancige, brutalaus gyvenimo pavojuje, jauna mergaitė įtempė visas dvasines ir fizines jėgas, kad išsaugotų gyvybę ir nepatektų į nužmogėjusių raudonųjų karių rankas. Pavasarėjančio Kauno aprašymas buvo itin vaizdus. Ji pajuto žibuoklių ir purienų švelnų dvelkimą. Akis užtvino vaizdas: jie su Petru grįžta iš studentų bažnyčios pamaldų. Laisvės Alėją sėmė iš bažnyčių pasipylusi, linksmai kleganti minia.

— Ponas, pirkite panelei gėlių, — tiesia jiems plona mergytės rankutė puokštę žibuoklių. — Jos laimė neša...

— O, tu mažoji burtininke, prašau visas, — šypsoi Petras.

Prie kito Alėjos kampo juos sustabdo senyva moteris.

— Ponas, pirkite sužadėtinei purienų.

— O kodėl jums atrodo, kad mes esame susižadėję?

— Jūsų spinduliuojanti laimė jus išduoda. Ir aš buvau kadaise jauna, — atsidūsta moteris.

Juokiasi saulė, šventadieniškai nuteikdama senąjį Kauną. Juokiasi ir Giedra su purienomis, pirmosios meilės ir pavasario svajų užburta...

Telefono skambutis nutraukė praeties viziją.

— Ar galėčiau pakalbėti su poniu Giedra Vizgirdiene? — pasigirdo ragely silpnas moters balsas.

— Aš klausau.

— Kalba Strazdienė. Labas vakaras, poniu Giedra.

— Ponia Strazdiene, jūs čia? — nemaloniai nustebinta sušuko ji, — maniau, maniau jus su Liuda esate Lietuvoje.

— Liuda mirė Lietuvoje prieš metus, o aš neseniai atvykau į Ameriką — sūnus atsikvietė.

— Liuda mirė, — sušuko Giedra.

— Nebėra mano Liudos, — balsas dar susilpnėjo. — Ponia

Giedra, aš sergu, negaliu pas jus ateiti. Maldauju, užeikite. Aš turiu jums perduoti mirštančios dukters žodžius. Prašau, atlinkykite mane.

Kiek pasvyravusi, ji pažadėjo. Liuda mirė... Geroji draugė, išdavusi komunistams okupantams jos tėvą ir sužadėtinį... Ji vaikščiojo po kambarį, sunkiai suvokdama savo mintis.

Ji prisimena ir save ir Liudą dar studentės, linksmai besisukančias melodingo valso sukury korporacijai nepriklausas, ciniškai visus ir viską pašiepias. Sykį jis įžeidė Liudą, Petras ji perspėjo. Įsiutęs Adomonis pagrasino atsiskaityti ir dingo. Po nekuriu laiko jie sužinojo, kad Adomonis policijos suimtas už komunistinių atsisaukimų platinimą. Liuda atsikvėpė lengviau. "Aš bijau jo, jis keistas, užsispyrėlis" — skundėsi ji draugei.

Giedros mintys vėl grįžo prie pavasarėjančio Kauno. Ak, tie pavasario ilgisingi sapnai... Vyšnių žydėjimo metu jie su Petru susižadėjo...

Pro langą pasigirdė vyro ir vaikų balsai nutraukė jos prisiminimus.

— Mamyt, — puolė prie motinos Jonelis su Jūrate. — Kad žinotum, kaip įdomu buvo cirke: drambliai šoko, arkliai šoko, o liūtai — baisumėlis!

— Tėvelis saldinių nupirko, — apsilaižė Jonelis.

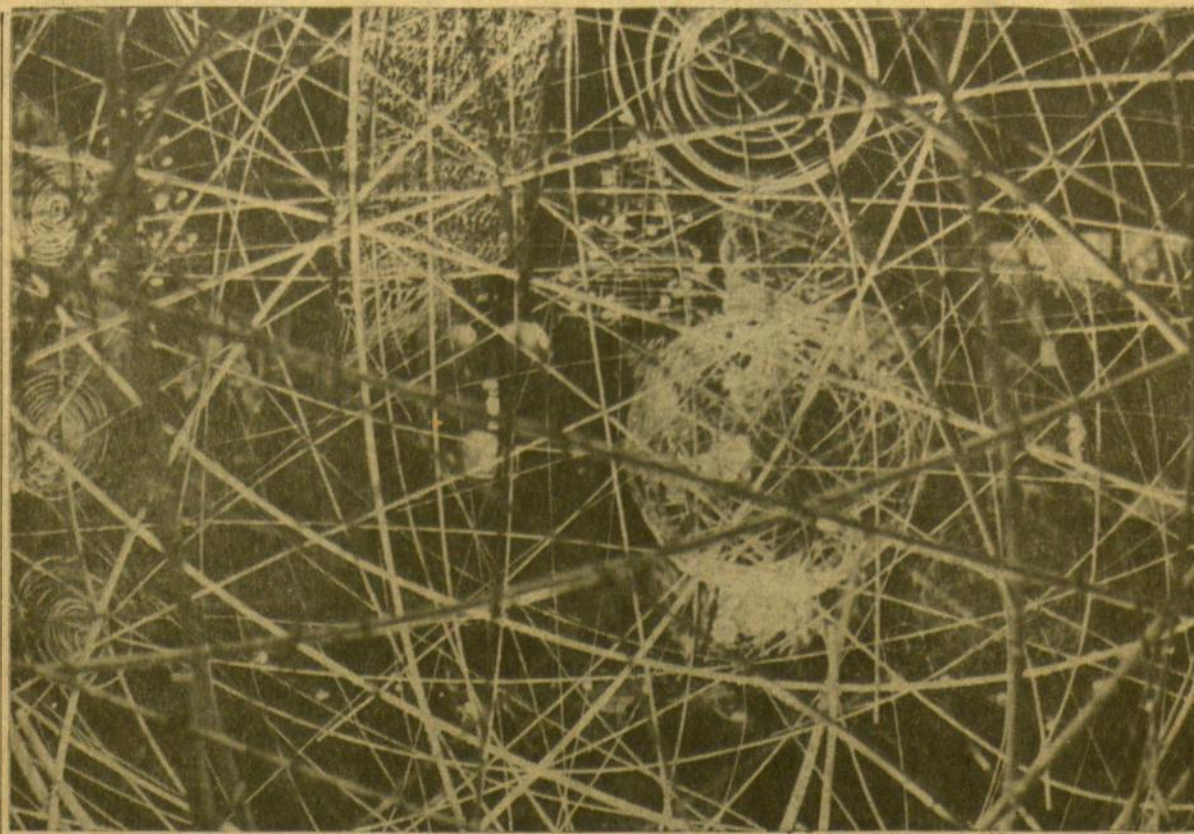
— Jonelis smailžiūsis, — laiminga šypsojos Giedra, įsijungdama šeimos pasaulin.

— Tu susijaudinusi, Giedrut, — pastebėjo Algirdas.

— Iškilio praeties šešėliai... Įsivaizduok, Strazdienė čia tik kė skambino. Liuda prieš metus mirė Lietuvoje. Strazdienė serga, prašė būtinai aplankyti, turinti man perduoti Liudos žodžius.

— Gal atsivertė prieš mirtį, suprato, kokią baisią skriaudą padarė tau — nesulaikė Adomonio nuo keršto Petru, neperspėjo tavo tėvo apie suėmimą.

— Iki šiol negaliu suprasti, kas pastūmėjo Liudą prie tėvy-

Kalėdų eglutės abstrakcija

Nuotrauka R. Kisieliaus

REALIZMO IR IDEALIZMO POEZIJA

Premijuotoji ispanė Maria Elvira Lacaci

BIRUTĖ CIPLJAUSKAITĖ, Madison, Wisconsin

Pastarųjų metų bėgyje iš premijuotųjų ispanų poetų patraukė dėmesį ir susilaukė gausenių atbalsių Maria Elvira Lacaci knyga "Ant rytinės miesto ribos".

Maria Elvira Lacaci pasirodo jau nebe su pirma knyga. Ji spėjo susidaryti vardą, kaip viena stipresniųjų moterų poetų, jau 1957 m., gaudama vieną iš labiausiai pageidaujamų "Adonais" premijų. Nuo pat pirmojo rinkinio jos kūryboje išryškėja viena pagrindinė tema: Madrido priemiesčių varguomenės gyvenimas. Visa tai aprašoma labai realiai, ir būtų beveik galima jos jėziją pavadinti šiais laikais Ispanijoje taip

G. Zumbakienė Gėlės (emalė) Iš parodos "Drauge"

populiaria "socialine poezija". Nuo perdidelės prozaizmo dozės ją išgelbėti moteriškai švelnus jautrumas ir tam tikras paslaptinumas bei gilus jos religingumas. Šios dvi kokybės ją išskiria iš gana gausaus propagandinės šios rūšies poezijos atstovų skaičiaus.

Patį autorė jaučiasi taip suaugusi su negrįstų gatvių pastogėmis bei jose vargstančiais žmonėmis, kad ir stilistiniu požiūriu nori tą sandarą savo poezijoje išlaikyti. Jos eilėraštyje forma paprastė, nesilaikanti jokių formalių varžtų, neieškanti stebinančių metaforų, venianti skambaus rimo. Įvadinį premijuotos knygos eilėraštyje ji pavadinta "Žodžiu" ir jame išdėsto savo troškimą būti suprantama kiekvienam, kiekvienam perduoti šiek tiek šilumos. Prisipažįsta, kad ji gėrisi kitų gražiomis, skambiomis eilėmis, tačiau taipgi žino, kad jai toks prašmatnumas netinka. Ji nesigina, jog nekovoja čia dėl amžinybės, o norinti gyventi šia diena, tačiau gyventi pilna to žodžio prasme, dalinantis savo duona — savo žodžiu — su visais. Kitoj poemoj, užvardintoj "Mano žodžiai", prisipažįsta teturinti tik keturis žodžius, apie kuriuos sukasi visa jos kūryba: meilė, skausmas, maldavimas bei tikėjimas.

Viena "Ant rytinės miesto ribos" dalis skirta autorės santykiui su jos Kūrėju. Tai toli gražu nėra religinės propagandos poezija, nors Dievo artumas joje ir stipriai užakcentuojamas. Tuo ji ir išsiskiria iš daugelio religinėm temom rašančių poetų: religija jai nėra svarbiausia nei vienintelė tema, o tik vienas jos gyvenimo aspektas, duodantis išvermės sunkiausiose momentuose. Paskutiniame šios dalies eilėraštyje poetė suranda naują epiteta Dievui, puikiai apibūdinantį jos kuklų jautrumą: "Kiek naktų aš su Tavim šnekėjau, Dieve—Lempute!"

(Vaizdas, kurį skaitytojas susidaro apie Madrido rytinį priemiestį, skaitydamas Maria Elvira Lacaci kūrybą, tikrai skaudus ir vargingas, skaudus ir tuo, kad jis labai tikras. Jos dėmesį patraukia visos smulkmenos, bylojančios apie vargą bei neteisybę. Tačiau ji niekad nepalieka savo poezijoje sležiančio įspūdžio, ir čia glūdi jos didžiausias sugebėjimas: jos palyginimai, jos protestai tokie poetiški, tokie jautrūs, kad skurdžios gatvelės ir jose aplyšę vaikai prisipildo švelnumo, ir skaitytoji belieka kurtu su autore juos mylėti. Ir čia ji nuolat kreipiasi į Dievą, pradedama jam visas neteisybes, ir

— Ačiū, poniu Giedra, kad pasigailėjote manęs, atėjote, man lengviau bus mirti, kai perduosiu jums paskutinius Liudos žodžius, — ašarodama pasitikio ją ligonė, — "Pasakyk Giedrai — esu nusikaltusi jai, kad, žinodama apie kresiantį pavojų jos tėvui ir sužadėtiniui, neperspėjau. Mirštu atgailodama, neišpirkusi kaltės, nedrįsdama prašyto atleidimo". Liga ir dvasiniai išgyvenimai kankino ją baisiai. Kentėjo kantriai. Sakydavo — juo didesnė nuodėmė — juo sunkesnė bausmė. Gražiai pasirodė išpažinčiai, priėmė švenčiausiąjį. Pasijuto žymiai geriau. Švytėdama sakė: "Norėčiau sulaukti Kūčių. O, kaip per Kūčias Maskvoje aš ilgėjaus tavęs, tėvynės". Sulaukė. Betliejaus žvaigždei patekanti, ji atsiduso paskutinį kartą. Veidas bematant pasikeitė — lengvutė šypseną žaidė jos lūpose, kaip kitados... Taika ir ramybė apgaubė ją...

— Spėju, kad Adomonis ją buvo įtraukęs savo būrin jau anksčiau.

Sekančią dieną Giedra apsilankė pas Strazdiene.

— Ar atsimenate Evangelijos žodžius? Taigi, buvo tokių, kurie lengvapėdiškai žalojo jaunųjų sielą. Atsirado "pažangieji" filantropai bei filantropės, su neišblėsusiomis dar revoliucinėmis idėjomis nuo studentavimo laikų Rusijos universitetuose. Jie įsteigė vieną kitą "savišvietos" ratelį. Atsirado keliolika moksleivių ir studentų, pasinešusių, anot jų, atsikratyti rutinos, ieškoti naujų kelių. Na, keletas jų ir nuėjo naujais keliais drauge su okupantais... Kas įtraukė į tą ratelį septyntokę Liudą — nežinau. Lankėsi ten slapta, kol neužtikant naktimis beskaitančią komunistinius, propagandinius leidinius. Daug prisikankinau, kol išgavau iš jos tiesą ir priprašiau nebelankyti ratelio. Mergaitės galvosena, laimei, dar nebuvo praaištingų idėjų pažeista, greit sugrįžo dvasinė pusiausvyra, suskambėjo dainos juokas, kurių seniai nebuvau girdėjęs. Džiaugėsi mano širdis, kai ji universitete susidraugavo su jumis, Petru, Algirdu — šaunus jaunimėlis buvot! Nelaimė, pasirodė Stepas Adomonis, jis persekiojo Liudą. Ji stačiai bėgo nuo jo. Kelis sykius prašiau nesilankyti pas mus, Ciniškai nusikvatojęs pasakė: "Jums pa-

liu". Ar atsimenate Evangelijos žodžius? Taigi, buvo tokių, kurie lengvapėdiškai žalojo jaunųjų sielą. Atsirado "pažangieji" filantropai bei filantropės, su neišblėsusiomis dar revoliucinėmis idėjomis nuo studentavimo laikų Rusijos universitetuose. Jie įsteigė vieną kitą "savišvietos" ratelį. Atsirado keliolika moksleivių ir studentų, pasinešusių, anot jų, atsikratyti rutinos, ieškoti naujų kelių. Na, keletas jų ir nuėjo naujais keliais drauge su okupantais... Kas įtraukė į tą ratelį septyntokę Liudą — nežinau. Lankėsi ten slapta, kol neužtikant naktimis beskaitančią komunistinius, propagandinius leidinius. Daug prisikankinau, kol išgavau iš jos tiesą ir priprašiau nebelankyti ratelio. Mergaitės galvosena, laimei, dar nebuvo praaištingų idėjų pažeista, greit sugrįžo dvasinė pusiausvyra, suskambėjo dainos juokas, kurių seniai nebuvau girdėjęs. Džiaugėsi mano širdis, kai ji universitete susidraugavo su jumis, Petru, Algirdu — šaunus jaunimėlis buvot! Nelaimė, pasirodė Stepas Adomonis, jis persekiojo Liudą. Ji stačiai bėgo nuo jo. Kelis sykius prašiau nesilankyti pas mus, Ciniškai nusikvatojęs pasakė: "Jums pa-

— Nepapiktinkite mažutė-

Elvira Maria Lacaci

ELGETOS KALĖDŲ NAKTIS

Jis manęs paprašė kelių centų, bet tai buvo Tavo naktis, Viešpatie, Tavo užgimimas, ir daviau aš jam penkias pezetas. Nuosirdus ir tikras dėkingumas jį paskatino pribėgti prie manęs, man betolstant. Buvo tai gan linksmas senis. Jis kvėpėjo vynu. Atsidarė sudėvėtą piniginę ir nuolankiai paprašė: "Palauk, panele, čia turiu aš paveikslukų tokiems, kaip Jūs, kurie man duoda visą "duro". Matot? Tai kviečių Marija. Iš mano kaimo. Raudonieji norėjo ją sudėginti. Aš laiškanėsiu buvau tuomet. Su keliais draugais ją paslėpiau namie ir..." Man patiko jo tonas ir klausiau atsідėjus. Skruostai buvo jo raudoni, gal nuo vyno?.. Bet jis nebuvo girtas. Užmiršau aš šalia jo, kad tramvajus mano nuvažiuo. Ir kilniaširdis elgeta negalvojo, kad daug praėivių praėjo, kurie gal būtų jam "sumetę" sauja "duro". Mes abu vieniši, bešėimiai ir benamiai, puikiai vienas kitą supratom. Jaučiausi aš laiminga ir toldama galvojau, kad mano "duro" dabar pavirs vynu. Ir gal senukas giedos Kalėdų giesmes apsikabinęs mėnulio nušviestą lempos stulpą.

Iš ispanų kalbos vertė B. Cipliauskaitė

Seselės lanko savo buvusios mokinės meno parodą. "Draugo" redakcijos fojė tebevykstančia Giedrės Zumbakienės tapybos ir emalės darbų parodą aplankė ir šv. Ksavero kolegijos meno skyriaus direktorė sesuo Solna (viduryje) ir meno mokytoja sesuo Josette. Kairėje pati dail. Giedrė Zumbakienė.

visur jos žodžiuose jaučiasi rūšis, senanti silpna riltis. Eilėraštyje, pavadintame "Ispanija", ji aiškiai nubrėžia savo kryptį: iš pradžių lygna eilėraščių žodžius su galestingu šuns staugimu, tačiau prisipažįsta, kad juntant joje vargingoje žemėje ir bežinią grožį ir tokį pat prieglobį, kaip ant savo motinos kely. Šitai poetė verčia kovoti su visais sunkumais ir nepasiduoti nevilčiai.

"Ant rytinės miesto ribos" yra tikrai subrendusios poetės kūryba, itin sveikintina dėl darnios realizmo ir idealizmo jungties.

— Katalikas, kuris neremia katalikiškos spaudos neturi teisės vadintis geru Bažnyčios vaiku. Vysk. W. Kettler

vėje. Lankiausi pas dukrą retai, kai žento nebūdavo namie. Sykį radau ją ašarose. Skundėsi vyru — geras vyras, nuolat išmėtinėjas, esą, ji nemylinti jo. Skundėsi ir darbu mokykloje — sunku ir kaktu mokytį lie tuviukus leninizmo. Užklupęs mane Adomonis išplūdo: "Tai tu kurstai žmoną prieš mane, nešdinkis greičiau, kol nesuimta". Išvežimų dienos rytmetį įpuoliau pas dukrą: "Ar tu žinai, kas dedasi? — sušukau". Liuda pasitiko mane klaikiom akim, galvą suėmusi rankomis. "Ką jie daro, Dieve, ką jie daro?" — dejavo ji.

Iškritis pirmoms vokiečių bomboms ant Kauno, nuskubėjau pas Liudą. Ji sėdėjo, bejėgiai nuleidusi rankas. Adomonis siautėjo po butą, keikdamas bruką į lagaminą, kas pakliuvo po ranka. Apglėbusi Liudą, verk dama maldavau pasilikti su manimi. "Vėlu, mamyt", prašnabzdėjo ji. "Kūdikio laukiu. Atleisk, mamyt" — bučiavo mano rankas, veidą. "Pasimelsk, nepyk...", prašė, sėsdama į mašiną.

Rudenį, karui pasibaigus, Liuda sugrįžo viena, palūžusi dvasiniai ir fiziniai. Kūdikio nustojo per panišką Maskvos evakuaciją. Nelauku gimė sūnus kažkur prie Volgos. Adomonis, sugrįžęs iš vokiečių nelaisvės, buvo nuteistas dešimčiai metų į Sibirą už pasidavimą nelaisvėn. Liuda buvo mirtinai nusi-vylusi komunistu — niekur nesirodė, nieko matyti nenorėjo. Sužinojusi, kad išliko gyvi Petras Sibire ir Algirdas nacių ka-cete, ji labai nudžugo. Taipgi džiaugėsi, kad judu su Algirdu Vokietijoje sukūrėte šeimą.

Senutė nutilo, galvą atrėmusi į pagalvę.

— Liuda mylėjo Petrą, o aš nežinojau... Vargšė, kiek ji kentėjo, — Giedros balse suskam-bėjo užuojauta.

Išlydėdama Giedrą, Strazdie-nė prašė: — Poryt Kūčios, lauždami paplotėlių savųjų tarpe, atsiminkite nelaimingąją Liudą — atleiskieno aplėistą butą Trakų gat-

Naujoji uniforma vienuolėms. Prieš pakeitimą ir po jo. Sesuo Stefanija anama su savo buvusiu vienuolės rūbu, dirbanti McGuinnes aukšt. mokykloje Oklahoma City, Okla., ir savo naujame rūbe. Naujosios uniformos išbandymas patvirtintas uršuliečių motinėls vyresniosios. Atrodo, kad mokinėms patinka naujoji uniforma.